

بایدها و نبایدها

در سفر حج تمتّع

ویژه اهل سنّت

بسم الله الرحمن الرحیم

بایدها و نبایدها در سفرحج تمتع ویژه اهل سنت

نویسنده:

معاونت آموزش و تحقیقات بعثه مقام رهبری

ناشر چاپی:

مشعر

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

بایدها و نبایدها در سفرحج تمتع ویژه اهل سنت

مشخصات کتاب

نام کتاب: بایدها و نبایدها در سفرحج تمتع ویژه اهل سنت

نویسنده: معاونت آموزش و پژوهش

موضوع: مرجع

زبان: فارسی

تعداد جلد: ۱

ناشر: نشر مشعر

مکان چاپ: تهران

سال چاپ: ۱۳۸۸

نوبت چاپ: ۱

ص: ۱

اشاره

ص: ۲

ص: ۳

ص: ۴

ص: ۵

ص: ۶

ص: ۷

پیش گفتار

حمد و سپاس خدای سبحان را سزاست که با سلامتی کامل، توفیق انجام یکی از فرایض بزرگ اسلامی، یعنی حجّ تمتّع و زیارت خانه خود و همچنین درک زیارت حرم مطهّر پیامبر عظیم الشّأن اسلام (صلّی الله علیه وآله) و قبور اهل بیت و صحابه را نصیب ما کرده است. حال که خداوند منّان ما را به مهمانی خود مفتخر نموده و این سعادت بزرگ را به ما عطا کرده، شایسته است که به پاس این توفیق و لطف الهی، از آن لحظه که آهنگ سفر می کنیم، عزم خود را جزم نماییم تا با روحی والا و عظیم، رفتار و گفتار و اندیشه مان را چنان سازیم که زیبنده مهمانی اوست.

بدانید از هنگامی که در فرودگاه جدّه یا مدینه فرود می آییم و پا بر سرزمین وحی می گذاریم، رسالتی دیگر بر دوش ما گذاشته می شود؛ یعنی از این پس نگاه هایی که به ما دوخته می شوند ما را از نمایندگان ملت بزرگ ایران قلمداد

ص: ۸

می کننـد. از طرفی، فرهنگ و تمـدّن کهن و درخشان ایران اسـلامی، و از سوی دیگر ملّت فداکار و عظیم الشّأن ایران و خون پاک شهیـدان والامقـام، آن قـدر عظیم و گران سـنگ است که یکایک ما را وا می دارد تا در فراسوی مرزها، آن گونه عمل کنیم که به حق، تابلویی زیبا و تمام نما از آن همه عظمت، شـکوه، جهاد، ایثار و اخلاص را در مقابل دیدگان برادران و خواهران مسـلمان خود از دیگر کشورهای جهان به نمایش بگذاریم. انشاءالله.

*** زائران محترم! ضمن آرزوی سلامتی و سفری خوش برای شما، قبولی طاعات و زیارت هایتان را از درگاه ایزد متعال خواهانیم. حتماً می دانید که عمرِ این گونه سـفرهای معنوی بسیار کوتاه است، پس باید از تجربیات دیگران که در سال های گذشته این گونه سفرها را داشـته انـد، اسـتفاده نماییم. بـدین منظور، مجموعه ای را که در پیش روی دارید، شامل بعضـی از یادداشت ها و تذکّرات لازم می باشـد که بـا بهره گیری از تجربیـات و راهنمایی های مسـئولان و کارگزاران حـج در طول چنـدین سال تهیّه و تنظیم شـده است، که امید است با به کارگیری آنها شما نیز همچون افراد باسابقه، کمال لذّت و

ص: ۹

استفاده را از این سفر روحانی ببرید. توجّه داشته باشید که این مجموعه، شما را از مطالب و تذکّراتی که مدیر و روحانی محترم کاروان در جلسات می فرمایند، بی نیاز نمی کند.

این مجموعه در چهارده بخش تنظیم شده است:

۱- مقدّمات سفر؛

۲- فرودگاه؛

۳- مدینه و مسجدالنّبی (صلّی الله علیه وآله)؛

۴- بهداشت؛

۵- هتل؛

۶- بازار؛

۷- احکام؛

۸- مناسک؛

۹- عرفات؛

۱۰- مشعر؛

۱۱- منا؛

۱۲- فرم ها و نقشه ها؛

۱۳- زیارات؛

۱۴- بعد از سفر.

ص: ۱۰

۱. مقدمات سفر

۱. پس از اعلان نوبت تشرّف شما زائر محترم از سوی سازمان حجّ و زیارت، با در دست داشتن فیش بانکی، به یکی از دفاتر زیارتی مراجعه نمایید تا با ارائه مدارک لازم؛ مانند چند قطعه عکس، اصل و فتوکپی شناسنامه، برای گرفتن گذرنامه و ویزا اقدام کنند.

پس از طی مراحل قانونی، گذرنامه ها صادر می شود و برای گرفتن روادید به سفارت این کشور می رود و طی مراحلی، ویزا صادر می گردد. آن گاه گذرنامه ها به مدیر کاروان بازگردانده می شود. و وی برای گرفتن بلیت به فرودگاه یا سازمان، مراجعه می کند. در بلیت، علاوه بر شماره صندلی، تاریخ، شماره و ساعت پرواز نیز نوشته شده است. پس از صدور بلیت، بهتر است تمام مدارک نزد مدیر کاروان باشد تا هنگامی که قصد سفر دارید توسط ایشان در

ص: ۱۱

وقت و مکان مناسب به شما تحویل داده شود.

۲. در تمام جلسات کاروان (۱۰ جلسه) که قبل از سفر برگزار می شود شرکت نمایید و به تذکّرات مدیر و روحانی محترم کاروان و مسؤولان دیگر با دقّت و توجّه کامل، عمل نمایید.

۳. به منظور حفظ سلامت خود لازم است به پزشک کاروان مراجعه نمایید. ایشان پس از معاینات کامل، کارت سلامتی شما را صادر می کند. این کارت را باید تا آخر سفر به همراه داشته باشید.

۴. واکسن های منثریت و آنفلوانزا را در یکی از مراکز بهداشتی که مشخّصات آن ها توسط پزشک کاروان اعلام می شود، تزریق و کارت واکسیناسیون را دریافت کرده و به پزشک کاروان نشان دهید.

۵. مقدار واجب لباس احرام برای آقایان دو عدد حوله یا پارچه احرام می باشد، ولی اگر به سرما حساس هستید یا می خواهید برای حمّام استفاده کنید، حداکثر سه یا چهار قطعه حوله همراه خود ببرید. دو جفت دمپایی احرامی و یک کمربند (که احتیاطاً دوخته نباشد)، نیز به همراه داشته باشید.

امّا برای خواهران محترم یک دست لباس سفید احرام

ص: ۱۲

کافی است. البته بایستی دقّت نمایید لباس ها نازک نباشد، زیرا مواضع بدن در هنگام خیس شدن لباس یا عرق کردن، نمایان می شود.

ضمناً یکی از پارچه نوشته های مخصوص کاروان را در پشت چادر احرامی خود نصب کنید تا در مواقع ازدحام کاملًا شناسایی شوید.

۶. وصیّتنامه خود را نوشته و در جای مخصوصی که یک نفر از اعضای خانواده مطّلع باشد، قرار دهید. در وصیتنامه طلب کاری ها، بدهکاری ها، مسأله نماز، روزه و سایر حقوق الهی و حقوقی را که مردم بر گردن شما دارند، ذکر نموده و سفارش های لازم را به اعضای خانواده بنمایید.

۷. برای تأمین آسایش هرچه بیشتر زائران، شما زائر گرامی از ابتدا تا پایان سفر تحت پوشش بیمه ویژه ای که قرارداد آن از سوی سازمان حجّ و زیارت بسته شده است قرار دارید. بدین ترتیب علاوه بر مزایای زیاد این کار، طی سفر می توانید با مراجعه به پزشک از درمان رایگان استفاده نمایید.

۸. چنانچه به صورت دائم به ویلچر نیاز دارید، در ایران خریداری نمایید، تا در طول سفر راحت باشید، امّا اگر

ص: ۱۳

نیاز همیشگی ندارید درعربستان نیز می توانید از ویلچر استفاده کنید.

۹. تهیه ارز برای هزینه های شخصی بر عهده زائران است. با هماهنگی مدیرکاروان، به شعب بانک ملّی مراجعه و ارز مورد نیاز خود را دریافت نمایید.

۱۰. واحد پول عربستان سعودی، ریال است، و نرخ برابری آن با دلار تقریباً ثابت است؛ یعنی هر دلار آمریکا برابر با ۳/۷۵ ریال سعودی است. با این حساب اگر بخواهید ۱۰۰ دلار را عوض کنید، در ازای آن باید ۳۷۵ ریال سعودی دریافت نمایید.

البته در صرّافی های مکّه و مدینه در برابر هر ۱۰۰ دلار ۳۷۲ یا ۳۷۳ ریال می پردازند.

۱۱. شما می توانید با مراجعه به صرّافی های مورد اعتماد داخل ایران یا صرّافی هایی که در مکّه و مدینه هستند دلار خود را با ریال عربستان عوض کنید، ولی انجام این کار در داخل کشور مقرون به صرفه تر است.

در هنگام معاوضه دلار با ریال، شماره پول خود را به خاطر بسپارید، چون ممکن است بخواهند پول شما را پس بدهند و آنوقت با دلار تقلّبی عوض نمایند.

۱۲. شایسته است برای این سفر تقریباً یک ماهه این

ص: ۱۴

وسایل را به همراه داشته باشید:

چند قرص مسکّن (بدون کدئین)، سرماخوردگی، اسهال، چسب زخم، پماد سوختگی، مسواک و خمیردندان، کمی نمک، سوزن و مقداری نخ سیاه و سفید، ناخن گیر، قیچی، کارد میوه خوری، ساعت زنگ دار، مقداری آجیل و تنقّلات، یک قاشق و لیوان استیل، چند سنجاق قفلی، لیف حمّام، صابون کوچک بی بو، تیغ، خودکار و دفترچه یادداشت، قرآن و کتاب دعای کوچک، مقداری طناب بند لباس، عطر یا موادّ خوش بوکننده، مقدار کمی دستمال کاغذی و چند دستمال پارچه ای و....

۱۳. از لباس های زیر، مانند شورت و زیرپیراهنی، جوراب و زیرشلواری هر کدام حداکثر سه عدد به همراه داشته باشید، ولی از لباس های دیگر بیش تر از دو دست لازم نیست.

۱۴. برای ارتباط آسان با بستگان می توانید اطلاعات محل استقرار خود را در هتل های مکّه و مدینه، از مدیر کاروان پرسیده و در اختیار خانواده و بستگان خود قرار دهید، گرچه این اطلاعات در کارت های شناسایی مخصوصی که به هر زائر می دهند، نوشته شده است.

۱۵. اشیای فلزی، مانند چاقو، قیچی، ناخن گیر و... را در

ص: ۱۵

ساک بزرگ بگذارید تا بتوانید در مکّه و مدینه از آنها استفاده کنید. چنانچه این وسایل را در ساک دستی یا در جیب خود بگذارید، در بازرسی های فرودگاه امکان عبور آنها نیست، از این جهت با مشکل روبه رو خواهید شد.

۱۶. پول و جواهرات خود را در ساک ها قرار ندهید، بلکه به همراه خود داشته باشید تا آن ها را در هتل (مدینه یا مکّه) به صندوق امانات تحویل دهید، گرچه بهتر است که خواهران محترم، جواهرات زینتی خود را از ایران به همراه نیاورند.

۱۷. برخی از وسایلی که خروج آنها بر اساس قانون گمرک ممنوع بوده یا ورود آنها به کشور عربستان مجاز نمی باشد، عبارت اند از:

فرش دست باف، اوراق بهادار، اشیای عتیقه، کتاب های خطی و قدیمی، جواهرات (در صورتی که مقدار آن زیاد باشد)، مواد مخدّر (که بر اساس قوانین عربستان همراه داشتن آن، مجازات اعدام دارد) و....

۱۸. یک یا دو روز قبل از حرکت، ساک های بزرگ توسط مدیر و خدمه کاروان به فرودگاه عربستان و بعد به هتل های محل سکونت شما ارسال می شود، پس آنچه را لازم دارید، در آنها گذاشته و تحویل دهید. البته زائرین

ص: ۱۶

مـدینه بعـد، لباس احرام خود را در ساک های بزرگ نگذارند، بلکه در ساک های دستی خود قرار دهند تا به هنگام محرم شدن از آن استفاده کنند.

۱۹. روی تمام ساک ها و بسته هایی که به همراه دارید، نام، نام خانوادگی، شماره کاروان و نشانی محلّ سکونت خود را در مدینه، مکّه و ایران بنویسید یا دست کم داخل آنها قرار دهید.

۲۰. در تمام مراحل سـفر مواظب عینک خود باشـید، زیرا تعویض آن شـما را با مشکل روبرو می کند همچنین جلد و بند مخصوصِ آویزان کردن آن را به همراه داشته باشید.

۲۱. کـارت های شـناسایی خود را در طول سـفر بر سـینه الصاق نموده یا داخل جیب خود قرار دهیـد تا اگر در مواردی لازم شـد به پلیس یا افراد راهنما نشان دهید.

۲۲. زائران عزیز، در این سـفر که سـرشار از معنویت است، نیاز بیشتری به همکاری و صـمیمیّت دارند، بنابراین سـعی نمایید دوستان خوبی انتخاب کنیـد تا در همه جا با هم باشـید و در مسائل و مشـکلات به یکـدیگر کمک کنید. دوسـتانی که در این سـفر پیدا می کنید، ممکن است سال های زیادی رفاقت را با شـما ادامه دهند. بنابراین از اخلاق انسانی و اسـلامی غافل نباشـید که منافع بسـیاری برای شما

ص: ۱۷

در دنیا و آخرت دارد. معمولًا این شناسایی ها از همان جلسات کاروان در مسجد شروع می شود.

۲۳. اعضای کاروان همچون اعضای خانواده ای هستند که باید در طول سفر به یکدیگر کمک کنند، حساسیت های لازم را برای حفظ آبرو و حیثیت یکدیگر داشته باشند و مسؤولان را از هر حرکت مشکوک آگاه نمایند.

۲۴. صبر و تحمّل، مهم ترین وسیله ای است که شما باید از ابتدای سفر به همراه داشته باشید. بدانید همان طوری که چهره افراد مختلف است، روحیّات و اخلاق آنها نیز تفاوت دارد. بنابراین، کوشش نمایید خود را با اخلاق همه افراد تطبیق دهید، و از خطاها، لغزش ها و رفتارهای ناشایست دیگران که قابل گذشت است اغماض کنید و از هرگونه درگیری و مشاجره جدّاً خودداری نمایید. البته اگر نصیحت می نمایید یا امر به معروف و نهی از منکر می کنید به گونه ای باشد که به برخوردهای تند و نامناسب منجر نشود.

ص: ۱۸

۲. فرودگاه

۱. وسایلی را که بایـد در سـاک هـای بزرگ گذاشـته شود، قبلًا به عوامـل کاروان ها تحویل داده و فقط ساک های کوچک را به همراه بیاورید.

۲. طبق معمول باید سه تا چهار ساعت قبل از پرواز، در فرودگاه حاضـر شوید. پس از آن که همه افراد کاروان جمع شدند، از طریق بلنـدگوی فرودگاه اعلام می شود که مسافران پرواز شـماره... اثاثیه خود را تحویل دهنـد. در این موقع، نسبت به تحویل اثاثیه اقدام کنید.

البته شـما هم، می توانید از مأموران ویژه درهای ورودی بپرسـید که آیا زمان ورود به سالن جهت تحویل بار فرا رسـیده است یا نه؟ پس از این که از بـدرقه کنندگان خود خداحافظی کردید، وارد سالن دوم می شوید. هنگام ورود به این سالن باید گذرنامه و بلیت هواپیما را که پیش از این

ص: ۱۹

از مدیر کاروان گرفته اید، در دست داشته باشید.

در باجه های تحویل اثاث، نوبت را رعایت کرده و هیچ عجله ای نداشته باشید، چون وقت بسیاری تا سوار شدن به هواپیما دارید.

بار دیگر تکرار می شود که اشیای فلزّی را می بایست در ساک بزرگ بگذارید تا تحویل قسمت بار هواپیما شود. مجدّد بررسی کنید که از همراه داشتن وسایل ضروری سفر و همراه نداشتن وسایل ممنوع، مطمئن شوید. پس با ساک دستی خود حرکت کرده و به سالن بعدی می روید.

بایستی از باجه هایی که در این سالن وجود دارد، عبور کنید. در این باجه ها گذرنامه های شما کنترل می شود و مهر خروج روی آنها می خورد. چنانچه در یک گذرنامه، نام افراد خانواده یا همراهیان شما نوشته شده، باید با هم در یک باجه حاضر باشید.

پس از بازرسی، وارد سالن انتظار می شوید. وقتی همه افراد کاروان وارد سالن می شوند، اعلام می شود که برای سوار شدن به هواپیما آماده شوید. شما نیز با در دست داشتن کارت پرواز و نشان دادن آن به مأموران، از سالن خارج و سوار هواپیما می شوید.

هنگام ورود به هواپیما کارت پرواز را در دست داشته

ص: ۲۰

باشید تا مهمان داران طبق شماره صندلی، شما را به محل استقرار، راهنمایی کنند.

چنانچه بین شما، دوستان و خانواده در هواپیما فاصله وجود دارد و می خواهید در کنار هم باشید، از مهمان دار هواپیما بخواهید این کار را انجام دهد یا با اطرافیان خود به توافق برسید تا جابه جایی به آسانی صورت گیرد. اگر اطرافیان شما موافقت نکردند، اصراری نداشته باشید، زیرا زمان پرواز طولانی نیست تمام این سفر (از تهران تا جدّه) بیش تر از ۵/ ۲ تا ۳ ساعت نخواهد بود.

۳. علاوه بر گذرنامه و بلیت، لازم است دو کارت دیگر در این سفر به همراه داشته باشید:

اوّل- کارتی زرد رنگ که پزشک پس از تزریق واکسن مننژیت و آنفولانزا و بررسی وضعیت جسمانی و سلامتی تان به شما می دهد.

دوّم- کارت دیگری که باید مشخصات شما به زبان عربی روی آن نوشته شده باشد. این کارت به زبان عربی بطاقه الدّخول نام دارد. باید این کارت را تکمیل کرده و در فرودگاه عربستان به مأموران گذرنامه تحویل دهید. مدیر و عوامل وی می توانند در تکمیل این کارت به شما کمک کنند.

ص: ۲۱

۴. شتاب زدگی در فرودگاه، چه در رفت و چه در بازگشت، به آشفتگی و بی نظمی منجر شده و در نهایت، موجب تأخیر در انجام کارهای لازم می گردد. پس، آرامش و نظم را رعایت نموده و طبق دستور مأموران فرودگاه عمل نمایید. از برخورد مستقیم و مجادله با مأموران سعودی که زبان آنها را هم نمی دانید، جدّاً بپرهیزید.

۵. چنانچه نماز نخوانده اید یا به دستشویی نیاز دارید، پیش از سوار شدن به هواپیما (در سالن های انتظار) اقدام کنید تا در هواپیما دچار مشکل نشوید.

۶. گاهی مجبور می شوید نمازتان را در هواپیما بخوانید. از این رو بهتر است پیش از سوارشدن، وضو بگیرید. البته در هواپیما نیز می توانید وضو بگیرید.

همچنین هنگام رفتن به مکّه جهت قبله تقریباً به طرف جلوی هواپیما و در برگشت، به سوی عقب هواپیما می باشد.

۷. سعی کنید مقررات داخل هواپیما را که توسط مهمان داران اعلام می شود رعایت نمایید (مانند نکشیدن سیگار، بستن کمربند، خودداری از رفتوآمدهای اضافه و بی موقع، صحبت کردن با صدای بلند، باز و بسته کردن صندوق های بالاسر و...).

ص: ۲۲

۸. رعایت مقرّرات و نظافت در هواپیما، بهویژه اگر مربوط به خطوط سعودی یا شرکت های خارجی دیگر باشد، بسیار لازم است؛ زیرا همین رفتار می تواند بیان کننده تربیت و اخلاق دینی و مذهبی شما باشد.

۹. پس از رسیدن به مقصد، هنگام خروج از هواپیما عجله نکنید، اسباب و اثاثیه خود را جمع کرده و به آرامی و با رعایت نوبت، خارج شوید.

۱۰. هنگام رسیدن به فرودگاه جدّه یا مدینه، ابتدا به سالنی وارد می شوید که گذرنامه ها را در آن بررسی می کنند و کارت (بطاقه الدّخول) را تحویل می گیرند. سعی کنید پشت سر هم جلوی کیوسک های بازدید قرار بگیرید و تا وقتی بررسی گذرنامه نفر جلویی تمام نشده از خط قرمزی که به فاصله یک متری باجه ها روی زمین کشیده شده است، عبور نکنید. در ضمن باید افرادی که نامشان در یک گذرنامه نوشته شده با هم باشند و چنانچه کارت مشخصات (بطاقه الدّخول) را پر نکرده اید، همان جا می توانید آن را تکمیل کرده و تحویل باجه ها دهید.

پس از عبور از باجه های کنترل گذرنامه در فرودگاه های جدّه یا مدینه، معمولًا کارت زرد رنگ (واکسیناسیون) را بازدید می کنند، سپس وارد سالنی می شوید که پیش از این

ص: ۲۳

ساک های شما رسیده یا در حال رسیدن است. ساک ها را برمی دارید و به ایستگاه های بازرسی اثاث می برید. در آن جا همه ساک های بزرگ و کوچک شما مورد بازرسی قرار می گیرند. سپس منتظر خروج و حرکت به سوی مدینه یا مکّه می شوید. پس از این که همه اعضای کاروان جمع شدند، مدیر و خدمه کاروان، شما را به طرف اتوبوس ها راهنمایی می کنند.

هر نفر بایـد شـماره صـندلی و شـماره اتوبوس خود را که سوار شده به یاد داشـته باشد تا در هنگام پیاده و سوار شدن دچار مشـکل نشود. البته برای دوری از هرگونه اشتباه می توانید اطلاعات دقیق را از مسؤول اتوبوس سؤال کنید و سوار شوید.

اگر مدینه بعد باشید اتوبوس ها از همان فرودگاه جدّه مستقیماً به طرف مکه حرکت می کند. امّا مدینه قبلی ها وارد فرودگاه مدینه می شوند یا پس از ورود به فرودگاه جدّه به مدینه می روند و سپس از مدینه محرم می شوند.

فاصله فرودگاه مدینه تا هتل حدود نیم ساعت، و فاصله جدّه تا مدینه ۴۴۰ کیلومتر است که تقریباً در مدت شش ساعت این مسافت طی می شود و در بین راه استراحت و پذیرایی مختصری در ایستگاه ساسکو انجام می شود.

ص: ۲۴

در صورت گم شدن یا بروز هرگونه تأخیر، نگران و مضطرب نشوید، بلکه در فرودگاه به دفتر ستاد ایرانیان مراجعه نمایید تا شما را به کاروان برسانند یا با شماره تلفن هتل محل اقامت در مدینه یا مکّه تماس گرفته و موقعیّت خود را اعلام نمایید.

۱۱. هنگـامی که در وسـط راه برای استراحت و پـذیرایی پیاده می شویـد، به دقت محل توقّف اتوبوس، رنگ و نشان آن را به خاطر بسپارید، زیرا فراوانی اتوبوس ها و شباهت آنها به یکدیگر موجب سرگردانی زائران می شود.

پس از صرف غذا در زمان اعلام شده، به سرعت برگردید و با سرشماری مجدّد، مطمئن شوید که همه افراد سوار شده اند.

در بازگشت

۱۲. برای بازگشت به ایران بایـد ده تا دوازده ساعت قبل از پرواز، آماده حرکت به سوی فرودگاه باشـید. بنابراین، از رفتن به زیارت یا بازار که ممکن است موجب گرفتاری شما هنگام بازگشت شود، پرهیزکنید.

۱۳. چنانچه برای بار زدن ساک ها اعلان نیاز شد به مدیر و خدمه کاروان کمک نمایید، بهویژه زائران جوانی که

توانایی انجام این کارها را دارند، بسیار پسندیده است چنین خدمتی را بنمایند.

۱۴. همچنان که برای سـفر به عربسـتان گفته شد در سفر برگشت نیز بردن این اشیا به داخل هواپیما ممنوع است: چاقو، قیچی، ناخن گیر و هر شـیء فلزی، حتی اسباب بازی، قاب فلزی و شیشه ای، انواع قاشق و چنگال و.... پس این لوازم را در ساک بزرگ گذاشته و به قسمت بار هواپیما تحویل دهید.

۱۵. متوجّه باشید که شرکت هواپیمایی سعودی از خروج این کالاها جلوگیری می کند: تلویزیون، کپسول گاز، انواع اسپری و لوازم کمپرسور یخچـال و.... چنـانچه گالن های آب زمزم به همراه داریـد، بایـد در فرودگاه جـدّه به دفتر مراجعه کرده و آن را در کیسـه های مخصوصی گذاشته و داخل هواپیما ببرید. نام این کیسه ها «کیس الماء» است.

۱۶. وسایل مخصوص دفاتر هواپیمایی و همچنین لوازم داخل هواپیما، مانند جلیقه نجات و... را از هواپیما بیرون نبرید.

چنانچه غـذا یا تغذیه وسط روز در هواپیما توزیع شد، حتی المقدور آن را به همراه نبرید. زیرا ممکن است تا رسـیدن به منزل فاسـد شود.

ص: ۲۵

۱۷. حداکثر بار مجاز برای هر زائر سی کیلوگرم می باشد و هر کیلو بار اضافه ۲۱ ریال سعودی جریمه دارد. حداکثر بار مجاز برای بردن به داخل هواپیما نیز هفت کیلوگرم می باشد.

۱۸. فاصله زمانی از مکّه تا جدّه تقریباً یک ساعت و فاصله جدّه تا ایران حدود سه ساعت است.

۱۹. برای وارد شدن به سالن فرودگاه تهران (مقصد) نظم و ادب را رعایت نمایید و تحمل داشته باشید تا گذرنامه ها بررسی شده و مهر مراجعت بر آنها زده شود. هیچ عجله نکنید، چون معلوم نیست که شما زودتر از دیگران از سالن اصلی خارج شوید.

۲۰. هنگام تحویل گرفتن اثاثیه و ساک ها نیز حقوق یکدیگر را رعایت نمایید و از مزاحمت و برخوردهای غیراخلاقی پرهیز کنید، زیرا در مدت زمان کوتاهی همه افراد کاروان اثاثیه ها را تحویل گرفته و خارج می شوند.

ص: ۲۶

۳. در شهر مدینه و مسجدالنّبی (صلّی الله علیه وآله)

۱. به محض ورود به مدینه یا مکّه و استقرار در محل سکونت خود، فرم مربوط به آن شهر را (فرم «۱» مربوط به شهر مدینه در صفحه ۱۰۳ و فرم «۲» مربوط به شهر مکه در صفحه ۱۰۹) پرکنید و در مواقع مورد نیاز از آن استفاده نمایید.

۲. توجه داشته باشید که هریک از شما در کشور عربستان، نماینده ملت شهیدپرور ایران اسلامی هستید. بنابراین، کاری نکنید که خدای ناکرده موجب خدشه دار شدن عزت و غرور ملّی شوید.

۳. اخلاق و ادب، نشانه شخصیت شماست. بنابراین، ضمن خوش رویی در هر جا و هر زمان، با رعایت ادب و احترام نسبت به زائران کشورهای مختلف، باعث سربلندی میهن اسلامی خود باشید. طبق روایات، احترام مؤمن از

ص: ۲۷

احترام خانه کعبه بیشتر است. بنابراین در سلام کردن به دیگران، در هر کجا، چه در مسجد و اماکن زیارتی و چه در مغازه ها دریغ نورزید، زیرا سلام کردن تأثیر بسیاری خوبی در برخوردهای مهربانانه آنها با شما دارد.

۴. خواهران محترمه! حجاب کامل را حفظ کرده و از رفتوآمد در قسمت هایی از حرم، که مخصوص مردان است، خودداری کنید. همه باید سعی کنند در دو شهر مکّه و مدینه، بهویژه در مسجدالحرام و مسجدالنّبی (صلّی الله علیه وآله) اصول و احکام اسلامی را رعایت کنند.

۵. زائران محترم! امربه معروف و نهی ازمنکر، همانند نماز، از واجبات الهی است. بنابراین، بر همه شما لازم است، در صورت مشاهده موارد خلاف، به هموطنان خود تذکر دهید. به یاد داشته باشید که برخوردهای نامناسب و اهانت آمیز افراد خلاف کار نباید موجب ترک این واجب الهی شود.

خواهران محترم نیز به بانوانی که عفاف و حجاب اسلامی را رعایت نمی کنند، محترمانه تذکّر دهند. شما مؤمنان باید تلاش کنید تا افراد به انجام کارهای خوب و نیک تشویق شوند.

۶. در تمام نقاط مسجدالنّبی (صلّی الله علیه وآله) و مسجدالحرام و

ص: ۲۸

برخی اماکن دیگر دوربین های مداربسته نصب شده است، بنابراین، از هر کاری که موجب خدشه دار شدن وجهه ایرانیان است پرهیز کنید.

ص: ۲۹

۷. رعایت نظافت، نشانه ادب و احترام شما به اماکن مقدّس و نشان دهنده شخصیّت شماست. از کثیف کردن حرم و ریختن دستمال کاغذی، پوسته تخمه، شکلات، پسته و مانند این ها روی زمین جدّاً پرهیز نموده و آنها را در سطل های مخصوص زباله بیندازید.

۸. بهترین عمل در مسجدالنّبی (صلّی الله علیه وآله) و مسجدالحرام، اقامه نماز خصوصا به جماعت، قرائت قرآن و دعا و نیایش است، سعی کنید در طول سفر حداقل یکبار قرآن را ختم کنید.

۹. از فرصتی که در این سفر برای شما به دست آمده بیش ترین استفاده معنوی را بنمایید و بیشتر وقت خود را در حرم بگذرانید. این فرصتی است که هزاران نفر آرزوی آن را در دل دارند.

۱۰. برادران جوان از پوشیدن لباس های نامناسب و پیراهن آستین کوتاه و همراه داشتن زنجیر، حلقه، انگشتر و ساعت طلا پرهیز نمایند.

۱۱. در همه جا، رعایت حال سالمندان و بانوان بر

ص: ۳۰

جوان ترها لازم است، مثل سوار و پیاده شدن از ماشین، ورود و خروج از آسانسورها و موارد دیگر.

۱۲. افراد پیر و مریض توجه داشته باشند که اگر برای انجام زیارت یا اعمال حجّ و عمره به ویلچر نیاز دارند، برای کرایه این وسایل یا مزد کارگر، پول کافی داشته باشند تا با مشکل بی پولی رو به رو نشوند.

۱۳. زائران محترم! حتماً اطلاع دارید که مدیر و خدمه کاروان ها از افراد متدیّن و خدمت گزار جامعه هستند و تنها به قصد خدمت افتخاری به زائران بیت الله، بخشی از عمر عزیزشان را در این راه صرف می کنند. زحمات این عزیزان با پول جبران پذیر نیست و فقط توجّه و احترام متقابل شما، خستگی را از تن ایشان دور می کند.

۱۴. مدیر و خدمه محترم کاروان در چند اتوبوس تقسیم می شوند تا افراد را به اماکن موردنظر انتقال دهند. این عزیزان برای اداره اتوبوس و راهنمایی راننده و مسائل دیگر می بایست در قسمت جلوی اتوبوس باشند. علاوه بر این، اجازه دهید مردان جوان نیز در صندلی های ردیف جلوی اتوبوس بنشینند تا در تقسیم آب و غذا و هدایت کاروان نقش داشته باشند.

۱۵. کارت شناسایی را که مدیریت کاروان به شما داده،

ص: ۳۱

کاملًا حفظ کرده و در همه جا و هر زمان به همراه داشته باشید؛ زیرا این کارت، تنها وسیله شناسایی افراد بوده و نشانی محلّ اقامت آنها در شهرهای مکّه و مدینه، روی آن نوشته شده است. در صورت نیاز آن را به مأموران سازمان حج یا پلیس سعودی ارائه تا شما را راهنمائی کنند.

۱۶. اهمیّت گذرنامه در خارج از کشور مانند شناسنامه در داخل است، پس آن را نزد مدیر کاروان بگذارید و در مواقع لزوم تحویل بگیرید. این کاری است که در تمام کاروان ها انجام می شود. پس اصراری در گرفتن گذرنامه خود نداشته باشید.

۱۷. در صورت گم شدن یا احتیاج به راهنمایی و هر نیاز دیگری تنها با زائران ایرانی یا نیروهای امداد گمشدگان که لباس های آبی رنگ دارند، صحبت نمایید. در این زمینه، کاملًا احتیاط نموده و به دیگران نیز این تذکّر مهم را بدهید.

۱۸. در این سفر، جابه جایی هائی، چه در ماشین و چه در منزل دارید. پس در مواظبت از اسباب و اثاثیه خود کوشا بوده و مراقب باشید که چیزی را جای نگذارید، زیرا در بسیاری از موارد امکان برگشت به محلّی که بوده اید، وجود ندارد و پس از حرکت اتوبوس، دیگر امیدی به پیداشدن اشیای شما نیست.

ص: ۳۲

۱۹. به هنگام پیاده شدن از اتوبوس هایی که برای زیارت دوره و اماکن مختلف رفته اید، کاملًا دقّت کنید رنگ اتوبوسی که سوار شده اید، نشانه مخصوص و شماره آن و نیز نقطه ای را که پیاده شده اید، به خاطر بسپارید تا هنگامی که برای سوارشدن مجدّد برمی گردید حیران و سرگردان نشوید. البته بهتر است که در همه جا به همراه دو یا سه نفر از دوستان خود باشید تا چنین اتّفاقاتی پیش نیاید.

۲۰. عبور و مرور در خیابان ها، چه در مدینه و چه در مکّه برای رهگذران و عابران پیاده، امن نیست، ماشین ها بسیار تند حرکت می کنند و برخی رانندگان بسیار بی احتیاط می باشند. بنابراین، دقّت نمایید فقط از پیاده روها استفاده نموده و برای رفتوآمد از عرض خیابان، حتماً از محل های ویژه عبور اشخاص پیاده، آن هم با احتیاط کامل، استفاده کنید.

۲۱. خواهران محترم! سعی کنید برای رفت و آمدها تنها از سرویس های محلّ سکونت خود استفاده کرده، سوار خودروهای شخصی نشوید و چنانچه به تاکسی نیاز دارید حتماً همراه یکی از دوستان یا خانواده خود باشید و از تردد انفرادی و بدون همراه، خصوصاً در ساعات پایانی شب بپرهیزید.

ص: ۳۳

۲۲. زائران محترم! توجّه داشته باشید که از چند سال پیش زائران ایرانی در مدینه و مکّه از سرویس های ویژه که با پرچم جمهوری اسلامی مزیّن هستند، استفاده می کنند. سعی کنید که شماره خط و محلّ توقّف اتوبوس مسیر خود را به خاطر بسپارید.

۲۳. در صورت مشاهده هر تخلّف، شماره اتوبوس یا ماشینی را که سوار می شوید، یادداشت کنید تا به تخلّفات آنها رسیدگی شود.

۲۴. به همراه داشتن تلفن های دوربین دار در داخل حرم مطهّر، از طرف علمای عربستان تحریم شده و با چنین افرادی، برخورد و گاهی آنها را جریمه می کنند.

۲۵. برای تلفن زدن، از مدینه یا مکّه به ایران، می توانید از کابین های مخابراتی که در سطح شهر فراوان هستند، استفاده کنید.

البته تماس گرفتن با تلفن همراه زائر؛ از ایران به عربستان، مقرون به صرفه تر است.

۲۶. از بستن هر نوعِ کیف یا تلفن همراه (موبایل) به کمر و تظاهر به داشتن آن خودداری کنید، زیرا در معرض خطر و سرقت قرار می گیرید.

۲۷. در مسجدالحرام و مسجدالنّبی (به ویژه هنگام اقامه

ص: ۳۴

نماز) تلفن همراه خود را خاموش كنيد.

۲۸. از دمپايى هاى ابرى كه در صورت خيس بودن زمين، بسيار لغزنده مى شوند استفاده نكنيد، بلكه از دمپايى هاى پلاستيكى و مانند آن استفاده كنيد كه وقتى روى كاشى يا سنگ صافى كه روى آن آب ريخته شده، راه مى رويد، دچار مشكل نشويد.

۲۹. بردن هر وسيله اى به داخل حرم مطهر پيامبر (صلّى الله عليه وآله) در مدينه، و مسجدالحرام در مكّه، ممنوع است. از طرفى بيرون از حرم نيز جاى امنى براى گذاشتن اثاثيه نيست، بنابراين وقت خود را طورى تنظيم نماييد كه پس از خريد اجناس از بازار مستقيماً به هتل يا محلّ سكونت خود برويد.

۳۰. جايگاه خواهران محترم در مدينه منوّره، در قسمت هاى عقب مسجدالنّبى (صلّى الله عليه وآله) است. چنانچه بخواهيد از قسمت هاى جلوى حرم كه مرقد پيامبر (صلّى الله عليه وآله) و خانه حضرت فاطمه زهرا- رضى الله عنها- قرار دارد، بهره مند شويد، مى توانيد از ساعت ويژه خواهران (صبح ها از طلوع آفتاب تا حدود ساعت ۱۰ و ظهرها نيم ساعت پس از نماز ظهر تا حدود ساعت ۱۵) استفاده كنيد. در اين صورت بايد ساعات زيارت خود را طورى تنظيم نماييد كه هم به صبحانه و ناهار هتل برسيد وهم از فيض حضور در

ص: ۳۵

قسمت های نزدیک قبر مطهّر و روضه منوّره بهره مند شوید.

۳۱. با عکس برداری، فیلم برداری و کشیدن سیگار در تمام اماکن مقدّس به شدّت برخورد می شود، لذا از انجام این کارها پرهیز نمایید.

۳۲. از خوابیدن در مسجد و حرم مطهّر بپرهیزید، زیرا علاوه برکراهت، ممکن است اتّفاقاتی همچون سرقت پول، کفش و وسایل دیگر برای شما پیش بیاید.

۳۳. زائران محترم! هنگامی که قرآن را از جایگاه های مخصوص برمی دارید، پس از قرائت، آن را در همان جا قرار دهید و از گذاشتن آن روی زمین، فرش یا هر جای دیگر جدّاً خودداری نمایید. همچنین از حمل قرآن و کفش ها با یک دست، بپرهیزید، زیرا این کار، از دیدگاه اهل تسنّن، بی احترامی به کتاب خداست. رعایت این نکته در هر موقعیّتی، ضروری می باشد.

۳۴. از بردن کفش ها به محوّطه روضه منوّره، که همان قسمت قدیمی مسجدالنّبی (صلّی الله علیه وآله) است پرهیز نمایید، زیرا اهل سنت چنین کاری را نوعی بی احترامی به آن مکان مقدّس می دانند.

۳۵. برای جابه جایی کفش های خود، هنگام تشرّف به حرم مطهر نبوی (صلّی الله علیه وآله) از کیسه های مخصوصی که توسط کاروان ها به شما داده می شود، استفاده کرده و آنها را در

ص: ۳۶

قفسه های ویژه ای که در مسجدالنّبی (صلّی الله علیه وآله) و مسجدالحرام وجود دارند، قرار دهید. البته شماره آن قفسه را به خاطر بسپارید تا هنگام برگشت محلّ آن را فراموش نکنید.

۳۶. کلمن های آب سرد در همه جای حرم موجود است. در طرف راست آن، لیوان های استفاده نشده و در طرف چپ آن، لیوان های استفاده شده قرار دارد. شما نیز برای نوشیدن آب از لیوان های سمت راست استفاده نموده و پس از مصرف، آن را در سمت چپ قرار دهید.

۳۷. از سخن گفتن با صدای بلند در مسجدالنّبی (صلّی الله علیه وآله) پرهیز کرده و افراد یا دوستان خود را با صدای بلند نخوانید، زیرا اهل سنت این کارها را بی احترامی به این مکان های مطهّر می دانند.

۳۸. هنگام استفاده از تلفن همراه در اماکن مقدّس ضمن رعایت احترام، از انتخاب زنگ تلفن با آهنگ های غیرمناسب و گفتوگوهای طولانی، آن هم با صدای بلند (بهویژه در اوقات قبل از نماز که حالت سکوت و معنویت در صفوف نماز حاکم است) جدّاً خودداری نمایید.

۳۹. در برخی از اماکن مقدّس، مانند مسجد ذوقبلتین و مسجد قُبا حتی از همراه داشتن کفش جلوگیری می شود، بنابراین، ضمن پرهیز از بحث و نزاع با مأموران، کفش ها را در جای مخصوص قرار دهید.

ص: ۳۷

۴. بهداشت

۱. رعایت بهداشت طی سفر، ضامن سلامتی شماست. با حفظ سلامتی می توانید در اماکن شریف حضور یافته و اعمال خود را به درستی انجام دهید. بنابراین برای سالم بودن خود در این سفر، به نکات بهداشتی که از سوی مدیر یا پزشک کاروان اعلام می شود، توجّه فرمایید. ضمناً جزوه هایی را که از طرف هیئت پزشکی حج منتشر شده مطالعه کرده و به تذکرات آنها توجه و عمل نمایید. مطالب این مجموعه، شما را از مطالعه آن جزوه، بی نیاز نمی کند.

۲. چنانچه پیش از این هم گفته شد، یکی از نخستین کارهای شما، تزریق واکسن منثریت و همچنین آنفلوانزاست. این موضوع را جدی بگیرید، دست کم ده روز پیش از رفتن، به آدرسی که مدیر و پزشک کاروان

ص: ۳۸

می دهند، مراجعه کرده و ضمن بررسی سلامت خود، کارت ویژه معاینه پزشکی و واکسن را دریافت نمایید. این کارت را به پزشک کاروان نشان دهید و تا پایان سفر نزد خود نگه دارید.

۳. توجّه داشته باشید که در طول سفر تحت پوشش بیمه هستید. پس هرگاه احساس ناراحتی نمودید، به پزشک کاروان مراجعه کرده، در صورت لزوم وی شما را به مراکز بهداشتی و درمانی ایرانیان راهنمایی خواهد کرد تا رایگان درمان شوید.

۴. کسانی که بیماری خاصّی دارند، پیش از سفر، پزشک و مدیر کاروان را در جریان بگذارند و از قرص ها و داروهایی که مصرف می نمایند به اندازه مورد نیاز، به همراه ببرند.

۵. گرچه در مراکز بهداشتی انواع داروها یافت می شود، ولی برای احتیاط، داروهای زیر را به مقدار کم در ساک بزرگ بگذارید: قرص های بدون کُدئین مسکّن، سرماخوردگی و اسهال، چسب زخم و پماد سوختگی. همچنین وسایلی از قبیل: قاشق، لیوان استیل، مسواک، خمیردندان، تیغ، صابون کوچک، لیف حمّام، دستمال کاغذی، چند دستمال پارچه ای و عطر یا ماده خوشبوکننده

ص: ۳۹

برای بهداشت فردی لازم است.

۶. پس از دستشویی و پیش از غذا خوردن و بعد از آن حتماً دست های خود را با آب و صابون شسته و با حوله اختصاصی خشک کنید.

۷. کسانی که به بیماری قند مبتلا هستند، از پرخوری و مصرف نوشابه و آب میوه ها، عسل و مواد شیرین دوری نمایند. همچنین کسانی که فشار یا چربی خون بالا دارند از مصرف غذاهای چرب یا نمک دار پرهیز کنند.

۸. با توجّه به گرمی هوا (در مدینه و مکّه) و پیاده روی های زیاد، ازشستوشوی بدن، به ویژه پاها، غفلت نکنید. چنانچه هر موضعی از بدن عرق سوز شد، آن محل را کاملًا با آب و صابون شسته و خشک نمایید، سپس طبق نظر پزشک کاروان با پماد «تتراسیکلینِ» آن را چرب کنید تا به زودی بهبودی یابد.

۹. یکی از بیماری های خطرناک، گرمازدگی است که حتی گاهی به مرگ افراد منجر می شود، پس به محض احساس گرمای زیاد و بی حالی، با پایین آوردن درجه حرارت بدن (به وسیله نوشیدن آب خنک، کم کردن لباس یا پاشیدن آب به بدن و باد زدن (خود را از مشکلات بیشتر نجات دهید. برای این که دچار گرمازدگی نشوید فقط در

ص: ۴۰

اوقات مناسب (صبح زود یا شب)، برای زیارت و طواف، به مسجدالحرام بروید، همچنین از پیاده رفتن زیر نور مستقیم آفتاب خودداری نمایید.

۱۰. چنانچه چشمان شما از نور آفتاب اذیت می شود، از عینک های آفتابی یا کلاه های مخصوص که لبه بلندی دارند، استفاده کنید.

۱۱. چنانچه به اسهال مبتلا شدید، یک یا دو وعده غذا نخورید و تنها از مایعات استفاده کنید. بعد از این دوره، غذا خوردن را، کم کم با کته یا برنج و ماست آغاز کنید (البته با نظر پزشک کاروان).

۱۲. خوب است مقداری عرق نعنا و خاکشیر به همراه داشته باشید تا در مواقع لزوم مصرف کنید.

۱۳. نوشابه های گازدار، با برخی از مزاج ها سازگاری ندارد و ناراحتی معده ایجاد می کند. اگر ناراحتی گوارشی احساس نمودید، نخستین کار، ترک نوشابه است. سعی کنید بیشتر ۷ از آب خالص استفاده نمایید.

۱۴. از نوشیدن آب یا نوشابه بسیار سرد، بهویژه هنگامی که از زیارت برمی گردید، پرهیزکنید. این کار معمولًا باعث سرماخوردگی، سینه درد و گلودرد می شود.

۱۵. گاهی اوقات در مراسم حجّ تمتّع به دلیل کمبود

ص: ۴۱

وسایل نقلیه و مسافت زیاد هتل تا حرم، اتّفاق می افتد که مقداری پیاده روی کنید، از این جهت، دستمال سفید یا کلاه مناسب به همراه داشته باشید تا در صورت لزوم از آن استفاده کنید.

۱۶. از انجام غسل های مستحبی، بهویژه در فصل سرما یا زمانی که ممکن است موجب سرماخوردگی شما شود، پرهیز نمایید، بهویژه بعد از غسل با سر و بدن خیس، مقابل باد پنکه ها و کولرهای داخل ماشین و حرم و منازل قرار نگیرید.

۱۷. در صورت ابتلاـ به سرماخوردگی، مایعات گرم، مانند چای کم رنگ، بیشتر بنوشید و از آشامیدن آب یخ و نوشابه و نیز خوردن غذاهای سنگین، چرب و سرخ کرده خودداری کنید. همچنین با استراحت کافی و پرهیز از رفتوآمدهای زیاد در کوچه و بازار، زمینه بهبودی سریع تر خود را فراهم آورید. در ضمن باید مواظب باشید که هنگام عطسه و سرفه حتماً جلوی دهان و بینی خود را با دستمال بگیرید و از روبوسی بپرهیزید تا دیگران را به بیماری مبتلا نسازید.

۱۸. چنانچه اشتها ندارید، از غذای داخل هواپیما استفاده نکنید، همچنین اگر در میان راه جدّه و مدینه از شما

ص: ۴۲

پذیرایی مختصری شد و آن غذاها باب طبع شما نبود، تا حد امکان از آن استفاده نکنید تا دچار مشکلات بعدی نشوید.

۱۹. از نگه داری غذا در اتاق محل استراحت خویش خودداری نموده و حتماً غذا را در زمانِ توزیع و در محل معین شده میل کنید. در ضمن از خوردن غذا در میان وعده های غذاییِ ناهار و شام بپرهیزید تا هنگام صرف غذا، اشتهای شما بهتر باشد.

۲۰. به منظور حفظ سلامت شخصی و برای استفاده هرچه بیشتر از معنویات این سفر، کوشش نمایید از غذاهای سبک و ساده استفاده کنید.

۲۱. توجّه داشته باشید، که در طول این سفر، چه در مدینه و چه در مکّه، از نعمت های الهی (غذا و میوه) بهره مند هستید، حتی در صورت درخواست نیز به شما غذای اضافه داده می شود. به همین دلیل در خوردن غذا زیاده روی نکنید، زیرا منجر به بیماری شده و خدای ناکرده این سفر را برای شما تلخ می گرداند.

۲۲. از خرید هرگونه مواد غذایی از دست فروش ها و اغذیه فروش های داخل شهرهای مکه و مدینه خودداری نمایید که به دلیل بهداشتی نبودن برخی آنها گرفتار عوارض

ص: ۴۳

بعدی نشوید.

۲۳. داخل اتاق ها کولرهای گازی وجود دارد، هوای اتاق را در حدّی تنظیم کنید که گرم نباشد، و به اندازه ای سرد نکنید که وقتی می خواهید به حرم یا خیابان بروید احساس گرمای زیاد نمایید.

۲۴. برای رفتوآمد به حرم از کفش های راحتی استفاده کنید و چنانچه پادرد دارید، از عصا کمک بگیرید.

۲۵. هنگام بارندگی یا شستشوی صحن ها، به دلیل لغزندگی کف صحن های مسجدالحرام و مسجدالنبی (صلّی الله علیه وآله) امکان زمین خوردن و آسیب دیدگی زیاد است، مراقب خود باشید.

۲۶. هنگام سوار و پیاده شدن از سرویس ها شتاب ننمایید؛ اجازه دهید که خودرو کاملًا متوقف شده تا دچار سانحه نشوید.

۲۷. پیوسته نظافت حمام و سرویس های بهداشتی را حفظ کنید و از نگه داری زباله در اتاق پرهیز نموده و آنها را در صبح و عصر به مأموران تنظیف تحویل دهید یا در کیسه های زباله ریخته و گره بزنید، سپس زباله ها را در سطل های بزرگ کنار سالن ها بگذارید تا مأموران ببرند.

۲۸. در صورت نیاز از مأموران تنظیف بخواهید تا به

ص: ۴۴

شما مایع ضدّعفونی کننده بدهند. هنگامی که می خواهید از اتاق خارج شوید، در اتاق را کاملا بسته و کلید آن را تحویل دهید و یا در جای مطمئن بگذارید.

۲۹. هر نفر باید حوله مخصوصی داشته باشد و تنها از آن استفاده نماید، همچنین از مسواک، شانه، تیغ، لیف و صابون مخصوص خود استفاده نماید. هیچ گاه در این موارد، از وسایل مشترک استفاده نکنید.

۳۰. در تمام مدّتی که در مدینه یا مکّه هستید، کوشش نمایید ساعات استراحت خود را طوری تنظیم کنید که بیش ترین استفاده را از لحظات معنوی حضور در حرمین شریفین ببرید و البته مراقبت کنید دچار خستگی و بی خوابی هم نشوید.

۳۱. از خرید لباس های ارزان قیمت که از آنها استفاده شده و در حراجی های کنار خیابان ها است بپرهیزید؛ چنین لباس هایی معمولًا ناقل بیماری های خطرناکی هستند.

۳۲. از خرید لوازم آرایشی غیرمطمئن و داروها، بدون مجوّز پزشک خودداری کنید که پیامدهای بسیار خطرناکی دارد. در این موارد با پزشک کاروان یا پزشکان مستقر در هیئت پزشکی حج مشورت نمایید.

۳۳. چنانچه دچار مشکلات تنفسی هستید، از

ص: ۴۵

ماسک های مخصوص استفاده کنید. همچنین اگر به سرماخوردگی و زکام، مبتلا شدید حتماً از این نوع ماسک ها که در اختیار مراکز پزشکی حج می باشد استفاده نمایید.

۳۴. همیشه، در اماکن زیارتی، از سجّاده مخصوص خود استفاده کنید تا مجبور نباشید دستان خود را روی زمین یا فرش های آلوده بگذارید، در این صورت، گردوخاك و آلودگی های زمین را نیز از راه بینی، استنشاق نمی کنید.

۳۵. زائران محترم! سیگارکشیدن، در تمامی اماکن عمومی عربستان، ممنوع است. بنابراین، از کشیدن آن حتّی در اتاق ها و راه روهای منازل خودداری نمایید.

۳۶. ناخن های خود را طی سفر، کوتاه نگه دارید، زیرا ناخن های بلند یکی از راه های انتقال میکروب است.

۳۷. لباس های زیر خود را بموقع عوض کنید و بشویید. بهتر است این لباس ها سفید رنگ و از جنس نخی باشند.

۳۸. چنانچه قصد رفتن به اماکن یا گردش در بازار را دارید، یک قمقمه یا دست کم یک لیوان مخصوص و یک بادبزن کوچک، به همراه داشته باشید، و تا آن جا که ممکن است از منبع های آب آشامیدنی سرراهی، بهویژه از ظروفی که در آب خوری های عمومی هستند، استفاده نکنید.

ص: ۴۶

۳۹. مرتب استحمام کنید تا بوی پا و بدن شما موجب آزردگی همسفرانتان نشود.

ص: ۴۷

۴۰. پرخوری نکنید و اگر تحت رژیم یا پرهیز غذایی هستید، آن را دنبال کنید. همچنین هرگونه مشکلات غذایی خود را با مدیر و خدمه کاروان در میان بگذارید.

۴۱. برخی از زائران به یبوست مبتلا می شوند که مهم ترین دلایل آن عبارت اند از:

۱. عرق کردن زیاد و کاهش آب بدن

۲. آشامیدن نوشابه های گازدار و چای پررنگ؛

۳. مصرف زیاد موز، بهویژه موزهای نرسیده.

بنابراین، با رعایت این موارد از بروز بیماری جلوگیری کنید.

۴۲. قابل توجه شما بانوان محترم! پیش از سفر حجّ برای آغاز مصرف قرص جلوگیری از عادت ماهیانه و مسائل دیگر، با پزشک کاروان مشورت کنید و اگر دچار آن شدید، بدون هیچ اضطرابی می توانید مسائل شرعی خود را نیز از روحانی محترم کاروان بپرسید.

۴۳. خواهران گرامی! طی این مسافرت، از فشارهای روحی (اضطراب و تشویش خاطر) و پیاده روی های زیاد، دوری کنید تا به مشکل لکّه بینی و نگرانی های دیگر دچار نشوید.

ص: ۴۸

۵. در محل سکونت یا هتل

مقدمه

۱. سازمان حج و زیارت بنا بر رسالت خود و در راستای اجرای تعالیم الهی و با عنایت به ادای حقوق زائرین بیت الله الحرام و میهمانان حرم شریف نبوی (صلّی الله علیه وآله) بر خود لازم می داند از امکانات موجود در کشور عربستان استفاده بهینه نموده و در همین راستا تلاش فراوانی صورت گرفته تا زائرین عزیز بیشتر از گذشته در خصوص اقامت و اسکان خود در طول سفر از رفاه نسبتاً خوبی برخوردار شوند.

اهمیت موضوع مسکن بر کسی پوشیده نیست و همواره تلاش مستمری وجود دارد که سال به سال و بهتر از گذشته در حد امکانات از ساختمان های مناسب در منطقه مرکزی و تعدادی هم در غیر مرکزی استفاده شود.

امید آن که زائرین محترم، اهمیت این امر و اهداف

ص: ۴۹

مقدس نظام جمهوری اسلامی ایران در خدمت به ضیوف الرحمن و ویژگی خدمت رسانی خاص جمهوری اسلامی ایران به زائران بیت الله الحرام را بخوبی درک نمایند.

۲. اقامت و اسکان در مدینه منوره از حدود چهار سال قبل به میزان قابل توجهی از بخش غیر مرکزی به منطقه مرکزی انتقال یافته تا حدی که در حج سال ۸۴ به حول و قوه الهی تلاش شده ۷۴/ ۳۱٪ باقیمانده، از منزل مسکونی خوب و تا حدی نوساز در حاشیه منطقه مرکزی و خیابان های قابل دسترس به مسجدالنبی (صلّی الله علیه وآله) که خود از امتیاز ویژگی خاصی برخوردار می باشد، بهره مند شوند.

امید است اقدامات انجام شده در سال جاری بهتر از گذشته، در اختیار عموم قرار گیرد.

۳. زائران گرامی، هنگام ورود به هتل و یا ساختمان محل اقامت خود صبر و حوصله را در پیش گیرید تا مدیران و مسئولان محترم کاروان بتوانند زمینه را برای استقرار فوری شما فراهم سازند.

۴. زائران محترم! توجه داشته باشید که قراردادهای تنظیمی با مالکان ساختمان ها بر اساس گروه های قیمتی و طبق سرانه پرداختی به آنها تعیین شده، لذا توقع شما باید در حد امکانات موجود در ساختمان ها باشد و از تقاضاهای

ص: ۵۰

غیرممکن جداً خودداری نمایید.

۵. در ساختمان هایی که کاروان ها به طور مشترک اسکان دارند، ایجاب می نماید همکاری مدیران و عوامل و زائرین بسیار صمیمی و تنگاتنگ باشد تا خدمات بهینه و رفاه بیشتری برای ضیوف الرحمن صورت پذیرد و انشاءالله اقامت خوشی برای زائرین پیش بیاید.

۶. محدودیت آسانسورها در تمام ساختمان ها بهویژه در اوقات پیک مصرف و ازدحام، ایجاب می نماید که زائرین از استفاده غیرضروری پرهیز نموده و برای سرعت در رسیدن آسانسور از توقف بیش از حدّ در طبقات خودداری کنند.

۷. ساختمان های خارج از منطقه مرکزی پس از بررسی عملکرد مالک و میزان همکاری و کیفیت آن انتخاب شده و تعیین گروه قیمتی هم بر اساس امکانات موجود صورت پذیرفته است. البته طبیعی است که امکانات سایر ساختمان ها در منطقه مرکزی را نخواهند داشت.

۸. زائرین محترم! توجه داشته باشید که حضور و اسکان در منطقه مرکزی و نزدیک به حرم شریف نبوی و مسجدالحرام در مکه، شرایط خاصی در روزهای پر از ازدحام دارد که تذکرات لازم توسط مدیر کاروان در همه

ص: ۵۱

موارد برای شما بیان می شود.

۹. به زائرین محترم توصیه می شود تا ضمن همراه داشتن کارت شناسایی و نصب آن به لباس خود طوری زمان رفت و آمد را انتخاب نمایند که قبل از نمازهای پنج گانه نیم ساعت زودتر از هتل خارج شوند و بلافاصله بعد از اتمام نماز جماعت به هتل ها و ساختمان های محل اقامت خود مراجعه نکنند. اجرای این توصیه و تذکر در جهت رفاه بیشتر حال زائرین بوده و از ازدحام در آسانسورها و شلوغی احتمالی سالن غذاخوری جلوگیری خواهد کرد.

۱۰. در سفر حج تمتع ملاک در هتل ها و محل سکونت، درجه نیست، بلکه گروه قیمتی منظور می شود، و مبلغ اجاره، گروه قیمتی را تعیین می نماید ضمناً چون همه امکانات و هتل ها یکسان نیست نمی شود هتلها را با هم مقایسه کرد.

۱۱. به زائرین تاکید می شود پول و اشیاء قیمتی خود را به صندوق امانات هتل ها و ساختمان ها سپرده و اگر کلیدی دریافت نمودید حتماً در نگهداری کلید صندوق دقت لازم را داشته باشید.

۱۲. به زائرین محترم توصیه و تأکید می شود که کلید

ص: ۵۲

اتاق ها را به هیچ عنوان همراه خود نبرید، چرا که ممکن است دیگران پشت در اتاق معطل بمانند.

۱۳. از روزی که وارد مکّه یا مدینه می شوید یک اتاق به شما و دوستان همراه داده می شود. پس از چند روز باید آن را تحویل دهید. پس نظافت را از جهات مختلف مراعات نمایید. خدمه کاروان و مأموران ویژه، وسایل نظافت از قبیل: پلاستیک، سطل زباله، حوله، ملحفه و امکانات دیگر را در اختیار شما قرار می دهند، پس مهم، رفتار شماست. سعی کنید لباس های خود را طوری پهن کنید که در محل دید و باعث زحمت دیگران نباشد. پاکت ها، کاغذها و زباله ها را نیز در سطل های مخصوص اتاق بریزید.

حرمت و شخصیت خود را در احترام به دیگران و رعایت حقوق و شرایط یک زندگی مشترک بدانید.

۱۴. در بیش تر مواقع، جهت قبله با علامت ویژه ای بر دیوار یا سقف اتاق ها معین و نصب شده است.

معمولًا در ساخت توالت ها جهت قبله رعایت نشده است و از نظر شرعی رو یا پشت به قبله نشستن در حال تخلّی، مکروه است. بنابراین هنگام استفاده قدری به سمت چپ یا راست بنشینید.

۱۵. توالت ها معمولًا فرنگی است. بنابراین، از ایستادن

ص: ۵۳

روی لبه آنها پرهیز کنید. و اگر چگونگی استفاده از آن را نمی دانید احتیاط لازم را بنمایید تا مشکلی برای شما پیش نیاید.

۱۶. زائران محترمی که تاکنون از وان حمّام استفاده نکرده اند، بهویژه سالمندان عزیز توجّه داشته باشند که در وان های حمام خطر لیز خوردن وجود دارد، بهویژه اگر پابرهنه یا با دمپایی ابری باشند. بنابراین، مراقب باشید هنگام استحمام، خدای ناکرده مشکلی برای شما پیش نیاید. (همچنین پرده حمام را در داخل وان قرار دهید تا آب دوش به کف حمام نریزد و موجب بروز مشکلات دیگر نشود. (

۱۷. حمّام، توالت و آشپزخانه هایی که در هر اتاق یا سوئیت وجود دارد، مربوط به همه افراد ساکن در همان اتاق است. بنابراین، پس از استفاده از این محل ها آن جا را تمیز و از باقی گذاشتن موی سر و صورت، صابون و شامپو و تیغ های مصرف شده و... جداً پرهیز نمایید.

۱۸. زائران محترم! توجّه نمایید که سالن های هتل یا محل سکونت و رستوران های غذاخوری، محلّ رفتوآمد افراد مختلف بوده و محلّی عمومی است، پس با لباس های راحتی، که آنها را در اتاق می پوشید، خارج نشوید.

ص: ۵۴

۱۹. گرچه محیط های محل سکونت، امنیّت لازم را دارد، ولی با خروج از اتاق درها را قفل کنید.

۲۰. هنگام خروج، کلید یاکارت خود را داخل اتاق جا نگذارید، زیرا گرفتن دوباره کلید مشکلات زیادی دارد، مخصوصاً اگر مدیر کاروان شما در آن ساعت در محل سکونت نباشد. در سیستم های هتلی مسئول هتل تا مطمئن نشود که اتاق برای خود شماست، کلید را نمی دهد. اگر کلید را به همراه خود می برید، در حفظ آن دقّت زیادی داشته باشید.

۲۱. چنانچه با مزاحمت های دیگران مواجه شدید، به سرعت مدیر و خدمه کاروان را آگاه سازید تا برخورد مناسب و قانونی صورت گیرد.

۲۲. در ساعاتی از روز که کارگران بومی برای نظافت وارد اتاق ها می شوند، از گذاشتن پول، طلا و جواهرات در اتاق (بهویژه در زمانی که خودتان حضور ندارید) خودداری کنید، بلکه آنها را به صندوق امانات ساختمان تحویل داده و با مشخّصات کامل، رسید دریافت نمایید.

۲۳. در روزهای نخست برای استفاده از آسانسور و پلّه های برقی، حتماً همراه افرادی باشید که با کار آنها آشنا هستند. سال مندان عزیز و برادران و خواهرانی که تاکنون از

ص: ۵۵

این وسایل استفاده ننموده اند، در این باره بیش تر دقّت کنند و از افراد آشنا کمک بخواهند. ظرفیت آسانسورها را رعایت کنید تا باعث سقوط یا خرابی و از کار افتادن آن نشود.

۲۴. خواهران محترمه، بهویژه در شب که داخل اتاق روشن و بیرون تاریک است، مواظب پنجره اتاق های خود باشند؛ حتماً پرده ها آویخته و جای دیگری به آن مشرف نباشد.

۲۵. مدیر کاروان را به سرعت از هرگونه نقص ساختمانی در داخل اتاق، مانند چکّه نمودن آب از سقف، شکسته شدن شیرها و دست شویی ها یا کاستی های دیگر آگاه سازید تا مشکل را برطرف نماید.

۲۶. از ایجاد سروصدا در داخل اتاق و زیاد کردن صدای تلویزیون یا ضبط صوت خودداری کنید، زیرا همسایگان شما ممکن است در حال استراحت باشند و آزار آنان، حتی در ساعات میانی روز، سزاوار نیست.

۲۷. هنگامی که در آسانسورها هستید ادب را رعایت نموده و به دیگران احترام بگذارید. از شوخی های ناراحت کننده، کلمات نامناسب و سخنان آزار دهنده پرهیز نمایید. شخصیّت دیگران را در نظر داشته باشید، بهویژه اگر

ص: ۵۶

افراد را نمی شناسید.

۲۸. هیچ یک از وسایل ساختمان را بیرون نبرید و از آنها استفاده نابه جا نکنید. چنانچه هریک از اسباب و اثاثیه گم، خراب یا تلف شود خسارت آن را از سازمان حج می گیرند و از نظر شرعی، شما ضامن هستید.

۲۹. توجه داشته باشید که هتل ها و سایر منازل مدینه به واسطه وسعت مکانی و کوهستانی و امتیازات دیگر، در مقایسه با ساختمان های مکّه، از امکانات بسیار بهتری برخور دارند. بنابراین در صورتی که در منازل مکّه محدودیت هایی را دیدید، تصوّر نکنید که تغییری در سیستم خدمات دهی ایجاد شده است، بلکه عموماً مراکز اقامتی در مکّه سطح پایین تری دارند.

۳۰. زائران محترم! مدیر و خدمه کاروان در سفر حج، وظایف خاصی دارند که حتماً آنها را انجام می دهند، امّا در برخی موارد هیچ نوع دخالتی نمی توانند داشته باشند، زیرا کارها به صورت متمرکز و طبق برنامه مشخّصی که از طرف ستاد حج تنظیم شده، انجام می شود، مثلًا در اموری مانند نوع غذا، کیفیت هتل و منازل مسکونی و امکانات اتاق ها، آنها تنها می توانند کمبودها را گزارش دهند، بنابراین توقّع بیجا و ناممکن از ایشان نداشته باشید.

ص: ۵۷

۳۱. در هر کاروان طبق برنامه و سهمیه ای ویژه، به هر زائر مقداری پودر لباس شویی، تعدادی شامپو و صابون حمام داده می شود، در مصرف آنها زیاده روی و اسراف نکنید. البته مدیران محترم کاروان تا حد امکان موارد نیاز را تأمین می کنند.

۳۲. صد درصد غذای زائران در مدینه و شصت درصد در مکه در آشپزخانه های مرکزی طبخ، و طبق آمار در هتل ها توزیع می شود. سعی کنید وعده های غذایی را در هتل خود باشید.

۳۳. افراد سال مند و مریض را در اتاق تنها نگذارید، حتّی اگر برای دقایق کوتاهی باشد. همچنین سعی کنید هنگام خروج آنها جهت احتیاط بیشتر مشخصات کامل و آدرس محل اقامت و شماره کاروان را همراه داشته باشند.

ص: ۵۸

۶. بازار

۱. از خرید اجناس حجیم و کالاهای صوتی تصویری و برقی که معمولاً ـ در ایران ارزان تر است خودداری کنید. علاوه بر این اجناس بدل و قلّابی که به ظاهر اصل است، بسیار مشاهده شده، و می دانید که در بسیاری از موارد امکان برگشت و معاوضه وجود ندارد.

۲. هنگام خرید طلا، به عیار آن دقّت کنید که ساخت کدام کشور است، ضمناً فاکتور خرید را دریافت نمایید. اگر به همراه فرد خبره و آشنایی باشید، بهتر است.

۳. از خرید اجناس دست دوم، به دلیل ارزانی آنها، حتماً خودداری کنید، زیرا احتمال سرایت بیماری های مختلف در آنها وجود دارد.

۴. خواهران محترم! از بحث و جدل، خندیدن با صدای بلند، التماس و چَک و چانه زدن با مردان بیگانه جداً پرهیز نمایید.

ص: ۵۹

۵. مراقب کیف پول و اجناس خریداری شده خود باشید تا آنها را در مغازه ها جانگذارید، و سعی کنید با در اختیار داشتن اسکناس های مختلف «خُرد» قیمت اجناس خریداری شده را پرداخت کنید و از دادن اسکناس های درشت پرهیز کنید چون برخی از فروشندگان در پس دادن باقیمانده ها سخت گیر بوده یا در محاسبه عمداً یا سهواً اشتباه می کنند.

۶. پاساژها و فروشگاه هایی در شهرهای مدینه و مکّه بنا شده که از مرکز شهر فاصله دارند. فروشندگان این مراکز ماشین های ویژه ای را جلوی هتل ها می آورند و افراد را، برای خرید اجناس به آن جا می برند. باید دقّت لازم را داشته باشید تا اجناس را گران تر نفروشند و فریب خودروی رایگان آنها یا شلوغی های دروغین فروشگاه را نخورید.

۷. هنگام خرید اجناس کاملًا دقّت کنید که قلّابی و خراب نباشند، زیرا تا هنگامی که در فروشگاه هستید، امکان تعویض وجود دارد، امّا پس از آن حتماً به مشکلات زیادی برمی خورید.

۸. تا حدّ امکان از فروشگاه هایی که برچسب قیمت دارند، خرید نمایید، البته پیش از خرید قیمت ها را از فروشگاه های دیگر نیز سؤال کنید.

ص: ۶۰

۷. احکام

۱. تذکرات این بخش از کتاب درباره اعمال و مناسک است، البته مشروح مناسک باید در جلسات کاروان توسط روحانیون مطرح شود و زائرین محترم از فرمایشات ایشان حداکثر استفاده را بنمایند.

۲. چنانچه مدّت اقامت شما در شهرهای مکّه و مدینه کم تر از پانزده روز است، نمازهای چهار رکعتی شما شکسته می شود، البته پشت سر امام مقیم نمازهای چهار رکعتی را تمام بخوانید.

۳. نزد اهل سنّت شرکت در نماز جماعت لازم است و شرکت نکردن در آن موجب گناه است، بنابراین، دقت فرمایید که در اوقات نماز در حرم باشید یا در نزدیک ترین مسجد محل سکونت خود حضور یابید.

۴. معمولًا پس از نمازهای جماعت اعلان نماز میّت

ص: ۶۱

می شود و موذن می گوید: «الصَّلاهُ عَلَی الأمواتِ یَرحَمُکُمُ الله». بنابراین شما نیز در این نماز (که چهار تکبیر دارد (شرکت کرده و زمانی که نماز میّت خوانده می شود، از رفتوآمد در بین صفوف جدّاً پرهیز نمایید.

۵. صفوف نماز باید مستقیم و کامل باشند. این، دستوری است که امام جماعت پیش از شروع هر نماز می دهد: «سَوُّوا صفوفکم و اعتدلوا فانَ تسویه الصفوف من تمام الصلاه»، بنابراین، شما نیز تا جای خالی در صف جلو ایجاد شد آن را پر کنید.

۶. در نمازهای جماعت باید نظم در صفوف را رعایت کنید. برای این منظور سعی کنید دقیقا در کنار دیگران قرار گرفته و جلو یا عقب تر از آنها نایستید.

۷. هنگام خواندن نماز، چه در نماز جماعت و چه در نماز فرادی، فقط به محل سجده نگاه کنید.

۸. در نماز جماعت، اذکار را بسیار آرام بخوانید تا در آن سکوت خاصّی که در هنگام نماز بر مسجد حاکم است، صدای شما شنیده نشود.

۹. تا جایی که ممکن است در صفوف جماعت به دیگران، بهویژه هموطنان ایرانی خود، جای دهید.

۱۰. کودکان ممیّزی را که تا حدودی به احکام دین

ص: ۶۲

آشنایی دارند و مسائل وضو، نماز، طهارت و نجاست را تشخیص می دهند، حتماً محرم کنید و احکام را به آنها نیز آموزش دهید.

۱۱. دختربچّه هایی که محرم شده اند باید مانند بزرگترها حجاب و پوشش اسلامی را رعایت کنند. احکام و مناسک حجّ را به آنها آموزش داده و مواظبت نمایید اعمال را به درستی انجام دهند.

۱۲. خواهران محترم! در مسجد شجره که محل احرام می باشد، نظافت را رعایت کرده و از ریختن پاکت و زباله میوه و تنقّلات خودداری کنید.

۱۳. مواد آرایشی خانم ها مانع رسیدن آب به مواضع وضو و غسل است، پس در هنگام احرام و خواندن نماز به این مسأله دقّت نموده و آن را برطرف نمایند.

۱۴. خواهران محترم! اگر برای خواندن نماز طواف در قسمت های جلویی پشت مقام ابراهیم جا نبود به قسمت های عقب تر بروید.

۱۵. هنگام حرکت در مسجدالحرام یا مسجدالنّبی (صلّی الله علیه وآله) روی جانماز افراد پا نگذارید، زیرا انجام این کار نوعی بی احترامی به نمازگزاران محسوب می شود.

۱۶. بانوان محترم سعی کنند در مواقعی که محل طواف

ص: ۶۳

شلوغ است از انجام طواف مستحبی خودداری کنند.

۱۷. اگر خواستید عمره مفرده را پس از اعمال حجّ انجام دهید، در همان ساعات نخستین شب، یعنی پس از نماز عشا انجام دهید تا خلوت باشد و به استراحت شبانه نیز برسید و از طرفی نماز صبح هم قضا نشود.

۱۸. برنامه هایی را که می توانید در وقت تشرّف به مسجدالحرام داشته باشید، عبارت اند از:

۱. طواف های مستحّبی (هر طواف هفت دور و دو رکعت نماز دارد (. البته اگر دیگران طواف واجب انجام می دهند و جمعیت زیاد است، طواف مستحبی را ترک کنند؛

۲. ختم قرآن مجید؛

۳. خوا ندن نماز قضا؛

۴. دعا و نیایش؛

۵. نگاه کردن به کعبه که بسیار توصیه شده است.

۱۹. بوسیدن حجرالأسود و هروله برای بانوان مستحب نیست و خاص مردان است، بنابراین بانوان از بوسیدن حجرالأسود به دلیل این که موجب اختلاط با مردان می باشد، جدّاً پرهیزکنند، حتی بعضی مواقع خطرات جانی برای آنها دارد.

۲۰. سعی بین صفا و مروه هیچ استحبابی ندارد، بنابراین

ص: ۶۴

پس از انجام طواف مستحبی نیازی به انجام سعی نیست.

۲۱. خواهران گرامی! بکوشید در محیط معنوی و ملکوتی مسجدالحرام عفاف را رعایت نموده و از تردّد در قسمت هایی که معمولًا برادران هستند، بپرهیزید.

۲۲. چنانچه طواف مستحبی و غیره انجام می دهید، برای نماز طواف، در هر جای مسجدالحرام می توانید نماز طواف بخوانید؛ اصرار نداشته باشید که در پشت مقام ابراهیم نماز بخوانید، حتی در طواف واجب نیز چنانچه طواف تا پشت مقام ابراهیم امتداد دارد سعی نکنید که با ایجاد مزاحمت برای طواف کنندگان، پشت مقام، نماز بخوانید.

۲۳. در قسمت هایی از مسجدالحرام، زیرزمین هایی وجود دارند که بیش تر محل حضور برادران شده است. بنابراین، خواهران محترم در چنین مکان هایی رفتوآمد نکنند.

۲۴. در هیچ جایی با دستورات پلیس و مأموران انتظامات مخالفت نکنید، زیرا آنها مجری قوانینی هستند که به آنها دستور داده اند. البته چنانچه برخوردهای بی ادبانه ای داشته باشند، می توانید از آنها شکایت کنید و به همراه یکی از برادران ایرانی که به زبان عربی مسلّط باشد، شکایت

ص: ۶۵

خود را در دفاتر مسئولان آنها مطرح نمایید.

۲۵. در ساعاتی که نزدیک به اذان و نماز است، حجر اسماعیل را خلوت می کنند. پس چنانچه قصد دارید در این مکان مقدّس، نماز بخوانید، در ساعاتی که اجازه حضور در آنجا داده می شود بروید و در مواقع دیگر اصراری برای ورود به حجر اسماعیل نداشته باشید.

۲۶. چنانچه توفیق این را داشتید که در حجر اسماعیل نماز بخوانید، دو رکعت نماز به جا آورید. و سپس محلّ نماز را خالی کنید و به دیگران هم نوبت استفاده از این فیض الهی را بدهید.

ص: ۶۶

۸. مناسک

این کتاب، مناسک نیست بنابراین اطلاعات مربوط به اعمال و مناسک حج را از طریق روحانیون محترم و یا با مطالعه کتاب مناسک به دست آورید، در اینجا تنها فهرستی از مناسک حج تمتع را مرور می کنیم:

حال پس از تذکرات متفرقه درباره بعضی از احکام، مناسب است اشاره ای به مناسک حج تمتع بشود.

فهرستی از اعمال حجّ تمتّع

حجّ تمتّع مرکب از دو بخش است:

الف. اعمال عمره تمتّع؛ ب. اعمال حجّ تمتّع.

عمره تمتّع مرکب از پنج عمل است:

۱. احرام بستن در میقات، نیت کردن و گفتن تلبیه؛

۲. طواف؛

ص: ۶۷

۳. نماز طواف (۲ رکعت)؛

۴. سعی بین صفا و مروه؛

۵. تقصیر یا حلق.

چنانچه محرم این اعمال را انجام دهد تمام مواردی که به واسطه محرم شدن حرام شده بود، بر او حلال می شود تا اینکه مرحله دوّم اعمال از ۸ ذی الحجّه با احرام حج شروع می شود.

حجّ تمتّع مرکب از سیزده عمل است:

۱. احرام بستن درمکّه، نیت کردن و تلبیه گفتن؛

۲. وقوف درصحرای عرفات (از ظهر تا مغرب روز نهم ذی الحجه)؛

۳. وقوف درمشعرالحرام (از اذان صبح تاطلوع آفتاب روزدهم)؛

۴. پرتاب ریگ به جمره عقبه (در روز عید قربان)؛

۵. قربانی کردن گوسفند؛

۶. تراشیدن سر یا کوتاه کردن مو؛

۷. بیتوته در منا در شب های یازدهم و دوازدهم؛

۸. رمی جمرات (هرسه شیطان) در روزهای یازدهم و دوازدهم؛

۹. طواف زیارت؛

ص: ۶۸

۱۰. نماز طواف حج تمتع (دو رکعت)؛

۱۱. سعی بین صفا و مروه؛

۱۲. طواف وداع؛

۱۳. نماز طواف (دو رکعت).

هم اکنون به نکاتی چند در رابطه با مسائل مربوط به حج تمتع اشاره می کنیم:

مقدّمات احرام

۱. شما زائرینی که مدینه قبل می باشید روز آخری که در مدینه هستید، تمامی وسایل خود را در ساک های بزرگ، بسته بندی کرده برای حمل به مکه، تحویل مدیر کاروان دهید و فقط یک ساک دستی را که در آن لباس های احرام و بعضی از ملزومات می باشد، نگه دارید.

۲. ابتدا به حمام رفته، نظافت کرده و برای احرام غسل کنید.

و اگر مدینه قبل باشید از مدینه به مسجد شجره می روید و در آنجا محرم شوید و امّا اگر مدینه بعد باشید از فرودگاه شهر خود محرم می شوید.

۳. وقتی به مسجد شجره می رسید کاملًا دقت نمایید که از کدام طرف مسجد و کدام در داخل شده اید و اتوبوس

ص: ۶۹

شما کجا توقف کرده تا برای برگشت سرگردان نشوید، چون ورود شما به مسجد در روز است، ولی ممکن است خروج شما در شب باشد. در این صورت اگر نشانه هایی برای خود نگذاشته باشید، دچار مشکل می شوید.

۴. مسجد شجره، دو پارکینگ، یکی در جنوب (طرف قبله) مسجد و دیگری در شمال (طرف مدینه) دارد. و در صورتی که اتوبوس ها زیاد شود از مناطق باز اطراف مسجد استفاده می کنند.

احرام

۱. وقتی شما محرم شدید و چیزهایی بر شما حرام می باشد.

مانند محرمات ذیل:

«مشترك بین زن و مرد»

۱. شکار کردن؛

۲. به همراه داشتن هرگونه سلاح؛

۳. کندن درخت یا گیاه؛

۴. کشتن حیوانات و حشرات؛

۵. فسوق (دروغ، فحش، تکبر)؛

ص: ۷۰

۶. جدال (گفتن نه والله و بله والله)؛

۷. استعمال عطریات؛

۸. کندن و زدودن مو از بدن؛

۹. ناخن گرفتن؛

۱۰. آمیزش و هر گونه استفاده شهوانی؛

۱۱. استمناء کردن؛

«محرمات ویژه مردان»

۱۲. پوشیدن جامه دوخته شده؛

۱۳. پوشیدن کفشی که رو و پشت پا را گرفته باشد؛

۱۴. پوشاندن سر؛

«محرمات ویژه بانوان»

۱۵. پوشاندن صورت و روی خود.

۲. در مسجد شجره، مشغول تلاوت قرآن و نماز باشید تا به سوی مکّه مکرّمه حرکت کنید.

ص: ۷۱

۳. در این هنگام، زائران همه با یک لباس سفید، از کاروان های مختلف، شکل هم می شوند، ماشین ها نیز هم شکل هستند، اطراف مسجد هم تقریباً هم شکل و به یک

رنگ است و تنها نشانه کاروان، پرچمی است که در دست یکی از افراد می باشد. بنابراین مراقب باشید که از هم کاروانی های خود جدا نشوید. البته اگر از جمع کاروان فاصله نگیرید یا با دوستان وارد و آشنا همراه باشید، مشکلی نخواهید داشت.

۴. پس از سوار شدن در خودروها «که قبلًا برنامه ریزی آن شده» و سرشماری دوباره، چنانچه شک، شبهه یا مسأله ای در مورد احرام دارید، با روحانی کاروان مطرح نمایید، زیرا برگشت به مسجد میقات امکان ندارد و احرام نیز باید در همین مکان، به طور کامل و صحیح، انجام شده باشد.

۵. خواهران محترمه نیز در بخش اختصاصی خود در مسجد محرم می شوند و اگر معذور باشند با راهنمائی روحانی محترم کاروان در بیرون مسجد نیت کرده، محرم می شوند. پس از حرکت اتومبیل ها به طرف مکّه مکرمه، ذکر لبیک و دیگر ذکرهای مستحب را تکرار نمایید.

۶. در همین مسیر، شام مختصری به شما داده می شود. در توزیع غذا با یکدیگر همکاری و نظافت داخل ماشین را هم رعایت کنید.

۷. اکنون که در حال احرام هستید از به زبان آوردن

ص: ۷۲

سخنان بیهوده و بی فایـده، پرهیز نماییـد، همچنین با صـدای بلنـد نیز سـخن نگویید، چون بعضـی افراد کاروان به دلیل خسـتگی می خواهند بخوابند.

۸. در نیمه راه مدینه تا مکّه، مدت زمان کوتاهی برای استراحت و تجدید وضو، پیاده خواهید شد؛ و پس از پذیرایی، بار دیگر سوار خودروهـا می شویـد. در این جـا نیز چون ممکن است شب باشـد کـاروان های متعـدّد، همگی تقریباً در یک زمان پیاده و سوار می شوند، دقّت کنید تا اتوبوس خود را گم نکنید.

۹. اگر شـما مـدینه قبـل باشـید، در مجموع، شـش سـاعت در راه بوده ایـد؛ طبعـاً خسـته هستیـد، برای همین، یکسـره به هتل و محل سکونت رفته و مدیر یا معاون کاروان، پس از تشـریفات ابتدایی، راهنمایی های لازم را بیان کرده و اتاق ها را، طبق شماره هایی که پیش از این در کارت شما نوشته شده بود، تحویل می دهد. بدین ترتیب شما در اتاق ها مستقر می شوید.

۱۰. سـپس تجدید وضو نموده، برای ادامه اعمال عمره تمتع روانه حرم می شوید و پیش از ورود به مسـجدالحرام، مستحبّات ورود و تذکّرات لازم توسط روحانی و مدیر کاروان، بیان می شود. توجه داشته باشید که طواف و نماز

ص: ۷۳

طواف شما بدون وضو نباشد.

پس از ورود به مسجدالحرام، در نخستین لحظه، با دیدن خانه کعبه، حاجات مهم خود را از خداوند متعال بخواهید، چرا که در مهمانی خاص الهی وارد شده اید و باید قدر این ساعات و لحظات را بدانید.

۱۱. بهتر است زائرانی که برای نخستین بار به این سفر پربرکت مشرّف می شوند، پیش از آغاز اعمال، مقداری صبرکنند تا به فضای مسجدالحرام آشنا شوند و به تذکّرات مجدد روحانی کاروان کاملًا گوش فرا دهند.

طواف

۱. دوّمین عمل در عمره تمتّع، طواف است که باید از روبه روی حجرالأسود شروع کنید و هفت دور کامل به دور کعبه بگردید.

۲. موارد زیر را، در طواف در نظر داشته باشید:

الف. تا آخر طواف باید با وضو باشید؛

ب. شانه چپ شما در تمامی دورها باید به طرف خانه کعبه باشد؛

ج. در حین طواف از رفتن به داخل حجر اسماعیل خودداری کنید؛

ص: ۷۴

د. بجز ربّنا آتنا فی الدنیا حسنه وفی الآخره حسنه وقنا عذاب النار، دعای ویژه ای برای طواف وجود ندارد.

در مورد طواف، احکام دیگری وجود دارد که توسط روحانی محترم کاروان بیان می شود.

نماز طواف

۱. پس از تمام شدن هفت دور طواف، به محوّطه پشت مقام ابراهیم آمده یا هر کجای مسجد الحرام، دو رکعت نماز طواف را بخوانید.

۲. پس از خواندن نماز، در قسمت عقب، یعنی نزدیک پلّه ها و شیرهای آب زمزم اجتماع می نمایید. مختصری از آب زمزم می نوشید و به سر و صورت و بدن می ریزید و صبر می کنید تا همه افراد کاروان جمع شوند.

سعی صفا و مروه

۱. برای انجام سعی بین صفا و مروه، به طرف مسعی حرکت می کنید. در کنار کوه صفا نیّت سعی کرده آن را آغاز می نمایید.

از صفا، حرکت کرده تا به مروه می رسید. این، یک دور می شود. از مروه به طرف صفا، دور دوم و به همین ترتیب،

تا شوط هفتم را انجام می دهید. در مروه، هفت شوط، کامل می شود.

۲. در مسیر بین صفا و مروه قسمتی وجود دارد که برای مردان، مستحب است هروله کنند. ابتدا و انتهای این بخش با مهتابی سبز در سقف و دیوارها مشخص شده است. اگر کسی انجام این مستحب را فراموش کرد و در اواسط آن متوجّه شد، نباید برگردد و این کار را انجام دهد، بلکه از هر جا به خاطر آوردید، هروله کنید.

حلق یا تقصیر

پس از انجام سعی، نوبت به حلق یا تقصیر می رسد. بدین صورت که یک چهارم از موی سر را کوتاه می کنید و یا می تراشید بدین صورت از احرام، خارج شده و اعمال عمره تمتّع تمام می شود. با امید به رحمت الهی و قبولی طاعات، راهی منزل می شوید و لباس احرام خود را از تن خارج و لباس های معمولی خود را می پوشید. آنگاه تا فرا رسیدن مرحله دوّم اعمال منتظر می مانید.

در مسجدالحرام

۱. به تجربه، ثابت شده که بهترین زمان برای انجام و تکمیل اعمال عمره تمتّع، در نیمه شب و یا پس از نماز

ص: ۷۵

صبح است. سعی کنید همه با هم باشید تا اعمال برای شما و کسانی که این سفر، نخستین سفرشان است به راحتی و خوبی انجام پذیرد.

۲. زائران محترم! هنگام طواف و همچنین سعی صفا و مروه، امکان اجتماع کاروان مشکل می باشد، پس لازم است قبلًا احکام و وظیفه خود را بدانید و طبق آن، عمل نمایید، گرچه روحانی محترم و مدیر کاروان در هر حال، شما را همراهی خواهند کرد.

با دوستان و همراهیان خود قرار بگذارید که یکدیگر را پس از هر عمل در نقطه مشخصی ببینید. به طور مثال، بعد از طواف در قسمت های پشت مقام ابراهیم، و...

مبادا به خاطر باهم بودن، از اعمال واجب غافل شده و موجب مشکلات بعدی شوید.

چنانچه از کاروان عقب افتادید، نیروهای واحد امداد که لباس های آبی بر تن دارند شما را راهنمایی می کنند.

۳. زائران سال مند و افرادی که مبتلاـ به پادرد و کمردرد هستند و به کمک دیگران نیاز دارند، اجازه دهند شخصی که همراه آنهاست در روز اوّل، اعمال خود را انجام داده و سپس به کمک آنها بیاید، چون بسیار مشکل است کسی بخواهد در یک زمان، جدای از اعمال خود، کارهای لازم

ص: ۷۶

دیگری را انجام دهد، بهویژه اگر برای هر دو نفر، سفر اوّل باشد.

۴. چنانچه در انجام سعی یا طواف به ویلچر نیاز دارید می بایست با در دست داشتن کارت شناسایی، به دفتر «العربات المجانیّه» به نزدیک کوه صفا (طبقه دوم) مراجعه و ویلچری را دریافت نمایید. البته این کار را برای بار اوّل همراه با مدیر یا خدمه کاروان انجام دهید.

۵. چنانچه بخواهید از چرخ دستی های ویژه ای که کارگران عرب آنها را می برند استفاده نمایید، می بایست کرایه را آماده کنید و به همان دفتر، در محلّ کوه صفا، مراجعه نموده و طبق نوبت و مقرّرات دیگر، یکی از چرخ دستی ها را اجاره کنید.

۶. خواهران محترم از گره زدن چادرهایشان به یکدیگر در حال طواف، خودداری کنند، چون خودشان به زحمت می افتند و دیگران را نیز به زحمت می اندازند. علاوه بر این، هریک از خواهران در حالت عادی و انفرادی بهتر می تواند طواف کند.

۷. زائران محترم! سعی کنید هنگام طواف دعاها را آهسته بخوانید.

دعاهایی مانند:

ص: ۷۷

«ربَّنا آتنا فی الدّنیا حسنه...»، «یا رحمان یا رحیم»، «یا ارحم الرّاحمین» و... را زمزمه کنید.

۸. خواهران محترم هنگـام طواف و خوانـدن نمـاز طواف در پشت مقام ابراهیم از چادرهای نازک، استفاده نکننـد که چنانچه با آن چادر و لباس، نماز واجب را بخوانند، باطل بوده و اعمال آنان خراب می شود.

۹. خواهران محترم توجّه داشته باشند که طواف مستحب یا واجب خود را در اوقاتی که نزدیک به اذان است انجام ندهنـد، زیرا با مشکلات زیادی روبه رو می شوند. همچنین تأکید می شود که در بین نماز مغرب و عشا و یک ساعت مانده به اذان صبح مشغول طواف نشونـد، زیرا صفوف نماز بسته شده و مجبور هستند که در جلوی مردها یا در بین صفوف آقایان نماز بخوانند که این کار دور از شأن یک زائر متعهّد است، علاوه بر این، مأموران سعودی هم مخالفت می کننـد، ما هم نبایـد با ایشان مخالفت کنیم، بلکه دوستان را راهنمایی کنیم. در این دو سال اخیر در محوطه پشت مقام، مکانی را برای خوانـدن نمـاز خواهران محصور کرده و مأمورین حرم، زائران زن را برای نماز خواندن، به آنجا هدایت می کنند.

۱۰. برادران محترم! از باز و بسته کردن لباس احرام در

ص: ۷۸

برابر نامحرم و نمایان ساختن مواضع بدن و همچنین از نشستن روی پله ها، بهویژه در حال احرام، جدّاً بپرهیزید. خواهران محترم نیز وعده های ملاقات خود را روی پلّه ها قرار ندهند و در آن جا ننشینند، زیرا اوّلًا: کار درستی نیست، و ثانیاً: مأموران از نشستن جلوگیری می کنند که مشکلات دیگری به وجود می آید، از جمله اینکه همراهتان شما را پیدا نمی کند.

ص: ۷۹

اشاره ای به اعمال حجّ تمتّع و تذکّرات لازم

احرام

۱. در روز هشتم ماه ذی حجّه عموم کاروان ها و زائرین آماده می شوند تا مرحله دوّم اعمال حجّ تمتّع را به جای آورند.

زائرین محترم در هتل ها غسل احرام نموده و لباس های احرام را می پوشند و در ساعت معینی که مدیر محترم کاروان معلوم می کند، وضو می گیرند و برای محرم شدن حاضر می شوند.

مراسم مُحرِم شدن که خواندن دو رکعت و نیت کردن و ذکر «لبّیک» است، انجام می شود.

۲. بعضی، تمام افراد کاروان را در سالن هتل و محل سکونت جمع می کنند و این مراسم را انجام می دهند. بعضی، افراد کاروان را سوار بر ماشین ها کرده و تا

ص: ۸۰

مسجدالحرام می آورند.

به هر حال، اجرای این مراسم با توجّه به تراکم جمعیت و مشکلات موجود در آن زمان، بستگی به تشخیص روحانی و مدیر محترم کاروان دارد و هر چه را صلاح بدانند، به آن عمل می نمایند.

۳. معمولًا کاروان ها بعد از ظهر روز هشتم، پس از صرف ناهار اعلان حرکت به سوی منی می نمایند.

۴. آنچه را شما زائرین محترم برای وقوف در عرفات، مشعر و منا لازم دارید عبارت است از: یک دست لباس معمولی که راحت و خنک باشد تا پس از خارج شدن از احرام آن را در منا بپوشید و نیز بعضی از وسایل شخصی و احیاناً داروهایی که برای این مدّت مورد نیاز است.

ضمناً چند عدد تیغ و وسایل لازم برای تراشیدن سر تهیه نموده و همه آنها را در ساک دستی قرار دهید.

۵. معمولًا شب های مشعر در این سال ها که حج در فصل زمستان و پاییز واقع شده، سرد است. چنانچه تحمّل آن را ندارید، دو عدد حوله اضافه یا پارچه و پتوی غیر دوخته همراه داشته باشید.

۶. خانم های محترمه بدانند که در این چند روز کاملًا مستقل از شوهران خود هستند؛ یعنی آقایان در چادری و

ص: ۸۱

خانم ها در یک چادر دیگر به صورت دسته جمعی می باشند، بنابراین، وسایل و امکاناتی را که هر نفر برای خود لازم دارد در ساک شخصی خود قرار دهد.

۷. همراه داشتن کیف و وسایل دیگر گرچه دوخته باشند، برای مردِ مُحرم اشکالی ندارد، آنچه حرام است، پوشیدن لباس دوخته به عنوان «لباس احرام» است.

ص: ۸۲

۹. عرفات

اکنون به تذکّراتی که در مرحله وقوف به عرفات لازم است، توجّه فرمایید:

۱. مساحت چادرها به گونه ای است که جای استراحت برای اعضای کاروان در آن منظور شده است. البته همگی برای استراحت در کنار یکدیگر قرار می گیرید و باید ملاحظه و مراعات یکدیگر را بنمائید. چون سرزمین عرفات محدود است و زائران در حال افزایش اند و تعیین مکان در عرفات با دستور و توزیع مسئولان سعودی است و آنها نیز با توجّه به حضور جمعیت فراوان چنین تقسیم می کنند. نتیجه اینکه به دوستان هم سفر خود جای دهید و از آنان بخواهید مکانی بیش از حدّ خود اشغال نکنند. مهربانی و ادب را در حال احرام حفظ کنید تا از این لحظات حساس بهترین بهره ها را برده باشید.

ص: ۸۳

۲. سرویس های دستشویی عمومی در هر طرف با فاصله از چادرها وجود دارد. شما سعی کنید از نزدیکترین سرویس استفاده کنید، زیرا امکـان گم شـدن در لا‌به لای چادرها که به صورت یک نواخت چیـده شـده بسـیار است. گرچه جای نگرانی نیست و نهایتاً با سؤال و جستوجو پیدا خواهید کرد.

۳. به دلیل شـلوغی سـرویس های دسـتشویی، سـعی کنید دقایقی زودتر بروید و در نوبت باشـید تا مشـکلی پیش نیاید و دیگران هم ناراحت نشوند.

۴. خواهران محترم! هنگام خروج از چادرها و حتّی هنگامی که در چادرها هستید، حجاب کامل را رعایت کنید، زیرا داخل چادرها از لابه لای آن ها پیداست.

۵. خواهران محترم! توجّه داشـته باشـید که دسـتشویی آقایان و خانم ها به هم متّصل است، لـذا از صـحبت کردن بلنـد و داد و فریاد زدن بی جا پرهیز نمایید. همچنین نسبت به زائرین دیگر، رعایت نوبت، احترام و ادب را داشـته باشید، خصوصاً اگر از کاروان ها یا کشورهای دیگر می باشند.

۶. پس از خروج از دستشویی ها حتماً دست های خود را با آب و صابون یا مایع دستشویی بشویید.

ص: ۸۴

۷. تا زمانی که عین نجاست را در جایی ندیده اید، همه جا را پاک بدانید، پس چنانچه ترشّحی از آب ها به شما پاشید یا گوشه ای از لباس احرام شما در آن افتاد، نگران نباشید. از فریاد زدن و اهانت کردن به یکدیگر جدّاً بپرهیزید.

۸. در نحوه جمع کردن لباس احرام یا درآوردن آن برای رفتن به دستشویی ها بر اعصاب خود مسلّط باشید. هیچ عجله نکنید و مسائل شرعی را رعایت نمایید.

۹. کاروان بعد از خواندن نماز صبح روز نهم در منا به طرف عرفات حرکت می کند.

۱۰. پس از صرف صبحانه در روز نهم ذی حجّه طبق برنامه سنواتی، بعثه مقام معظّم رهبری (مدّظلّه) مراسم برائت از مشرکین را در چادرهای محل استقرار بعثه برگزار کرده و از همه کاروان ها جهت شرکت در این مراسم، دعوت می نماید. لذا سزاوار است کلیه خواهران و برادرانی که امکان شرکت برای آنها فراهم است، در این مراسم شرکت نمایند. همچنین سعی کنید با پرچم مخصوصی که می روید، فاصله زیادی نداشته باشید. البته می توانید نشانه هایی هم برای خود قرار دهید تا اگر چنانچه در شلوغی جمعیت دوستان خود را گم کردید، بتوانید به چادر برگردید و در غیر این صورت نیز می توانید با سؤال از

ص: ۸۵

مدیران و خدمه کاروان های دیگر چادر خود را بیابید، چون کاروان های هر استان در نزدیک هم قرار دارند.

۱۱. از آن جا که در حال احرام هستید، احکام آن را فراموش نکنید. مواظب باشید مبتلا به کندن گیاه، کشتن حشرات، استعمال عطر، جدال و... نشوید، خصوصاً توجه داشته باشید از دمپایی هایی استفاده کنید که لیز نخورید. همچنین در حرکت بین چادرها مواظب باشید که پا یا سر شما به طناب ها برخورد نکند.

۱۲. سعی کنید جمع کاروان خود را جمعی علمی و معنوی قرار دهید و از فرصت ها حداکثر استفاده را بنمایید.

۱۳. یکی از کارهایی که در عرفات انجام می شود دادن نیابت به فردی است که می خواهد فردای آن روز (عید قربان) به قربانگاه رفته و برای هر نفر، گوسفند قربانی کند. معمولًا برای این کار چند نفر معین شده و هر یک نیابت از چند نفر را بر عهده می گیرند. البته هر زائر باید بداند که نایب او چه کسی است.

۱۴. توجه داشته باشید که نمازهای ظهر و عصر و عشا در عرفات، مشعر و منا فقط برای کسانی که قبل از عرفات با قصد اقامه ده روز در مکه بوده اند تمام و برای دیگران شکسته است.

۱۵. قبل از اذان ظهرِ روز عرفه در هر کجا که هستید در

ص: ۸۶

چادر کاروان خود جمع شوید تا برای وقوف در عرفه خود را آماده کنید.

۱۶. در روز عرفه قبل از اقامه نماز جماعت ظهر حتماً ساعتی را استراحت نمایید.

۱۷. پس از نماز ظهر هر کاروان مراسم دعای عرفه را با جمع زائران خود شروع می کند.

۱۸. با نزدیک شدن به مغرب، اسباب و اثاثیه را جمع می کنند که پس از غروب به طرف مشعرالحرام حرکت نمایند. دقّت نمایید چیزی را در چادرها جا نگذارید، زیرا برگشت به این نقطه، امکان پذیر نیست. نماز مغرب و عشا را در منی می خوانید.

۱۹. اگر ممکن است هر زائر چند بطری آب معدنی کوچک یا نوشابه و حتی کیک یا بیسکویت در ساک دستی خود به همراه بیاورد.

۲۰. یکی از مراحل دشوار حجّ تمتّع، خروج از منطقه عرفات تا رسیدن به محلّ استقرار در مشعرالحرام است. تصوّر کنید که هم زمان جمعیتی نزدیک به دو میلیون حاجی با هر وسیله ای می خواهند حرکت کنند. تمام راه ها و خیابان ها مملو از ماشین های شخصی، تدارکاتی و اتوبوس است و اضافه بر آن، سر و صدای پلیس هم بر شلوغی

ص: ۸۷

می افزایـد. جالب اینکه معمولًا همه راه ها بسته می شوند یا حرکت ماشین ها به کندی صورت می گیرد و حتّی این کندی حرکت تا بعد از نیمه شب ادامه دارد.

۲۱. خواهران محترمه و افراد سال منـد و ضعیف می تواننـد قبل از نماز صبح روز دهم از مزدلفه خارج شونـد. ولی آقایان توانمند مجاز به این کار نیستند.

۲۲. یکی از طرح های جالبی که در سال های اخیر به آن توجه شده این است که افراد جوان در کاروان ها که توان پیاده روی حدود ده کیلومتر را دارنـد به صورت دسته جمعی از عرفات حرکت می کننـد و خود را به مشعر می رساننـد. البته این کار باید با موافقت مدیر و روحانی محترم کاروان و پیش بینی های لازم صورت گیرد.

۲۳. خدمه محترم، اثاثیه های شما را از عرفات در وانت بار گذاشته و به چادرهای منا می برند، ولی اگر وسایل ضروری دارید آن را با خود برداریـد، زیرا مشکل، فقط حمل ساک است که در صبح روز عیـد قربان می خواهیـد پیاده از مشعر تا منا ببریـد (حدود چهار کیلومتر) و بایـد باعث نشود که حوله یا پتویی که برای این مرحله از اعمال آماده کرده اید به همراه خود نیاورید؛ «یعنی شب مشعرالحرام».

ص: ۸۸

۱۰. مشعرالحرام

وقوف در مشعرالحرام

تذکرات مربوط به مشعر الحرام عبارتند از:

۱. چنـانچه در هر ساعتی از شب به وادی مشـعر یا مزدلفه رسـیدید، سـعی کنیـد در حـدود مسـجد مزدلفه تا قبل از پل (کبری ملک فیصل) باشید تا فردا صبح زودتر به منا برسید و اعمال روز عید قربان را انجام دهید.

۲. تـا آنجا که امکان دارد جمعیّت کاروان که در چنـد اتوبوس هسـتند در یک نقطه جمع شونـد تا به هنگام وقوف که بعـد از اذان صبح است همه دور هم جمع باشند که همین با هم بودن حال و هوایی دارد.

۳. خـانم هـا و آقایـان سال منـد و افراد مریض یا ضـعیف پس از نیمه شب، به طرف منا حرکت می کننـد. آنان همان شب، وارد منا شده به چادرهای مخصوص محلّ اقامت در

ص: ۸۹

منا رفته تا فردا صبح که بقیّه افراد کاروان بیایند و در آنجا مستقر شوند.

۴. یکی از اعمالی که در سرزمین مشعرالحرام انجام می شود، جمع کردن تعداد ۴۹ عدد ریگ در اندازه حدود فندق یا پسته (یک بند انگشت) است. معمولًا برای احتیاط مقداری بیشتر جمع می کنند.

۵. چنانکه قبلًا تذکّر داده شد، در این سال ها شب های مشعر، سرد و همراه با باد و گردوغبار است. در چنین شرایطی می توانید از حوله هایی که برای در امان بودن از این سرما به همراه آورده اید، استفاده کنید؛ البته چنانچه روفرشی و پتو نیز به همراه داشته باشید می توانید خود را با آن بپوشانید.

۶. سعی کنید مقدار کمی هم که شده بخوابید تا نیروی لازم را برای ادامه اعمال داشته باشید، گرچه خداوند قدرت آن را هم می دهد.

۷. اگر روی زمین جای مناسبی برای استراحت پیدا نکردید، می توانید روی همان صندلی های ماشین استراحت کنید.

۸. سرویس های بهداشتی در نقاط مختلف مشعرالحرام است، ولی چون تعداد آنها محدود است معمولًا شلوغ

ص: ۹۰

هستند. برای این کار باید قبلًا بروید و نوبت بگیرید.

۹. نماز شب (یازده رکعت) را در آن شب سراسر رحمت و مغفرت فراموش نکنید و با خواندن دعا و مناجات، حالت معنوی خود و دوستان همراه را حفظ نمایید. اگر با این برنامه ها مشغول نشوید طبعاً گفتگوهای بی معنی و بی فایده ای پیش خواهد آمد که بعدها افسوس این لحظات را خواهید خورد.

۱۰. نیم ساعت قبل از اذان صبح بیدار شده، وضو بگیرید و آماده وقوف باشید. اگر در جای دیگری هستید در نقطه ای که روحانی محترم معیّن می کند، جمع شوید.

۱۱. پس از اقامه نماز جماعت صبح و تعقیبات، ساعتی را مشغول ذکر و دعا و مناجات باشید، بعد هم کم کم آماده حرکت به سمت منا شده و چنانچه اثاثیه ای دارید، غیر از یک بطری آب، بقیه را در ماشین وانت بار مخصوص کاروان قرار دهید که بار سنگین نداشته باشید. (البته اگر این ماشین نزد شما باشد، امّا اگر اتوبوس بود، چون احتمال دارد از ورود آن جلوگیری کنند، بهتر است، اثاثیه را به دست گرفته و به طرف منا حرکت کنید. (

۱۲. بعد از وقوف، حرکت از مشعر به طرف منا آغاز می شود در این مرحله، همه با بلندکردن پرچم کاروان خود

ص: ۹۱

و بـا تلبیه و ذکرهـای الله اکبر و لا اله الّا الله و ذکرهای دیگری که برای عیـد قربان است، با حفظ جمعیّت کاروان و مواظبت از افراد ضعیف، حرکت می کنیـد تـا پس از وادی محسِّر وارد منطقه منا شویـد. چادرهای مخصوصـی با رنگ سـفید و منظم که با اسـکلت فلزی برپا شده است نشانه نزدیک شدن شما به این سرزمین است. با هدایت مدیر و خدمه، وارد چادرهای کاروان خود می شوید.

۱۳. چنـانچه بعضـی از افراد کـاروان در نقطه ای از مشـعرالحرام قرار گرفتنـد که نتوانسـتند همراه جمع و بـا حضور روحـانی کاروان وقوف نماینـد، در هر کجا که می بیننـد کاروانی جمع شـده، حاضـر شـده و این عمل را همراه آنها انجام دهند، زیرا عقب افتادن از کاروان، دلیل بر ترک عمل نمی شود، و حتی با آنان می توانند به طرف سرزمین منا رهسپار شوند.

ص: ۹۲

۱۱. مِنا

۱. چنـان که قبلًا هم یادآوری شـد، چادرهای منا از جهت مکان استراحت برای زائرین، فضای محـدودی دارد، پس لطف نماییـد به افراد دیگر جای دهیـد و از اشـغال اضافی مکان، خودداری کنیـد و خدای ناکرده کاری که باعث رنجش خاطر دیگران باشد، انجام ندهیـد. مهربان باشـید، زیرا مدّت اقامت شـما در اینجا دو روز و نصف بیشتر نیست، پس هر طور که هست مراعات حال یکدیگر را بنمائید.

۲. خانم ها و آقایان محترم! در تمام مـدّتی که در منا هستید، نمازهای خود را به جماعت بخوانید. و از نکات و معارف و اسـرار این سرزمین که توسط روحانیون محترم بیان می شود بهره بگیرید.

ص: ۹۳

رمی جمره عقبه (شیطان بزرگ (

اینک به تذکّرات لازمی که برای این مرحله از اعمال لازم است می پردازیم:

۱. مسافتی را که از مشعر تا منا می پیمایید، چند کیلومتر است. این مسیر، معمولًا مملو از جمعیّت و ماشین ها است که باید از لابه لای آنها حرکت نمایید. پس هر قدر می توانید بار و اثاث همراه کمتر داشته باشید و چنانچه مدیر کاروان مصلحت دانست آنها را در همان ماشین های وانت یا اتوبوس ها قرار دهید تا بعداً به چادرهای منا بیاورند.

۴. معمولًا در آغاز ورود به منا به چادرهای مخصوص کاروان خود می روید و استراحت مختصری می نمایید، صبحانه را صرف کرده و سپس برای رمی جمره عقبه، حرکت می کنید.

۵. جمعیّت کاروان بعد از صرف صبحانه به طرف جمرات حرکت می نمایند، ولی در روز اوّل، فقط جمره عقبه (شیطان بزرگ) را سنگ می زنند.

۶. فاصله چادرهای ایرانی تا محلّ رمی جمرات حدود ۵/ ۲ کیلومتر است. البته از راه هایی که می روید، مشخّصات آن را به ذهن بسپارید، چون ممکن است در برگشت گم شده یا عقب بمانید و مجبور شوید به تنهایی بازگردید.

ص: ۹۴

۷. برای رمی جمره روز اوّل، فقط هفت ریگ واجب است، ولی تعدادی سنگ اضافه نیز بردارید که چنانچه به هدف نخورد، دچار کمبود نشوید.

۸. پس از اینکه به محلّ جمرات رسیدید به طرف جمره عقبه بروید.

سپس شروع به پرتاب سنگ، به طرف دیوار کرده و سعی کنید در قسمت وسط دیوار سیمانی بزنید که رعایت احتیاط شده باشد. پس از رمی نیز با احتیاط خود را از جمعیت جدا کرده و به محلّی که قبلًا توسط افراد کاروان تعیین شده، می روید.

۹. در این مرحله از اعمال، چنانچه سؤال و مشکلی در اجرای عمل داشتید با روحانی محترم کاروان مطرح نمایید، چون اگر ناقص انجام داده باشید، برگشت از چادرها بسیار مشکل است.

۱۰. چنانچه در مسیر برگشت، از کاروان عقب افتادید به یکی از کاروان هایی که ایرانی است بپیوندید. اگر مربوط به استان شما بود، که بهتر، زیرا تقریباً نزدیک محلّ کاروان شما می روند و می توانید به راحتی به مقصد برسید، امّا اگر از استان شما نبود به هر حال به منطقه ای می رود که ایرانی ها هستند و شما می توانید کاروان خود را پیدا کنید.

ص: ۹۵

۱۱. برای رفت و برگشت از جمرات، ظرف آب، یا قمقمه به همراه داشته باشید، گرچه آب به صورت فراوان موجود می باشد، ولی برای عقب نیفتادن از کاروان چنین تمهیداتی خوب است. اگر چنانچه در شلوغی جمعیّت قمقمه یا ظرف آب شما هم از دست رفت، نگران نباشید و معطّل نشوید. همراه کاروان حرکت کنید.

۱۲. چادر امداد گمشدگان در طول ایام تشریق در عرفات و منا مستقر است، چنانچه گم شدید به این چادر مراجعه کنید تا برادران امدادگر، شما را به محل خودتان هدایت نمایند.

قربانی

۱. پس از رمی جمره عقبه، زمانی که به چادرها باز می گردید تقریباً نزدیک ظهر است. منتظر می مانید تا خبر ذبح گوسفند قربانی را همان افرادی که قبلًا به آنها وکالت داده بودید برای شما بیاورند.. هر زمان این خبر به شما رسید وقت انجام عمل بعدی، یعنی حلق یا تقصیر است.

۲. سعی کنید تا از ذبح گوسفند برای خودتان توسط ذابح، مطمئن شوید آنگاه شروع به حلق یا تقصیر کنید. به گفته و عمل افراد از کاروان های دیگر عمل حلق را زودتر

ص: ۹۶

شروع نکنید. هر فرد و هر کاروان وضع خاص خودش را دارد.

۳. چنانچه امکان قربانی گوسفند برای شما در روز عید قربان نبود، تا روز بعد صبر کنید تا به نیابت از شما مجدّداً به قربانگاه بروند، وقربانی کنند.

حلق یا تقصیر

۱. زمانی که رمی جمره عقبه و قربانی انجام شد نوبت به حلق) تراشیدن موی سر) برای آقایان، و تقصیر (کوتاه کردن یک چهارم از موی سر) برای خانم ها فرامی رسد. بانوان محترم دقت نمایند.

کوتاه کردن مو در محلّی نباشد که مورد دید و حضور آقایان است، نظافت را هم رعایت نموده، موی خود را در سطل زباله بریزید و از پراکنده ساختن آن در محیط خودداری کنید.

آقایان محترم قبلًا برای تراشیدن سر، وسائل لازم را برداشته و در محل های مخصوصی که در کنار دستشویی ها موجود است رفته و عمل حلق را انجام دهند.

۲. مهم ترین مسأله در انجام این مرحله از اعمال، رعایت نظافت و بهداشت شخصی، خصوصاً محل

ص: ۹۷

تراشیدن مو و حلق است. برای این منظور، به نکته های زیر توجه فرمایید:

* از تیغ مشترک استفاده نکنید؛

* از پیش بند پلاستیکی برای جلوگیری از ریزش مو استفاده کنید؛

* موها را حتماً در سطل های زباله بریزید؛

* چنانچه دچار بریدگی های بزرگ در پوست سر شدید با محلول بتادین و پانسمان، محلّ مورد نظر را معالجه نمایید.

* پس از انجام کار، زیر دوش ها بروید و تمام بدن را با صابون بشویید و به شستن زیر شیرها اکتفا نکنید.

۳. افرادی که حلق می کنند لازم نیست اوّل خودشان حلق یا تقصیر کرده باشند تا بتوانند برای دیگران حلق نمایند.

۴. در انجام حلق، عجله نکنید. اگر در روز اوّل ممکن نشد، در روز بعد این کار را انجام دهید.

سنت بیتوته در منا در شب یازدهم و دوازدهم

ص: ۹۸

بعد از رمی جمره عقبه تا قبل از غروب روز دوازدهم، در این مدت هر وقت خواستید طواف زیارت را انجام دهید.

رمی جمرات سه گانه

۱. بعد از ظهر روزهای یازدهم و دوازدهم ذی حجّه می بایست برای رمی جمرات سه گانه بروید. در برگشت به چادرها نیز حتماً با افراد کاروان خود باشید تا دچار نگرانی و اشتباه در مسیرها نشوید.

۲. چنانچه بعضی از مدیران کاروان ها مصلحت دانستند در روز دوازدهم پس از رمی جمرات از طریق تونل ها به صورت پیاده به منازل خود می روند. این کار نیز باید تحت نظارت مدیر و روحانی محترم کاروان باشد.

۳. بعد از ظهر روز دوازدهم، کوچ از منا شروع و تا قبل از صبح روز بعد باید از منا خارج شوید که عملًا این کار صورت می گیرد و چنانچه کسی بماند، احکامی دارد که باید از روحانی محترم کاروان پرسید.

«پس از بازگشت از منا»

الف. طواف

۱. پس از بازگشت از منا به منازل رفته و استحمام کامل نمایید. از همان شب تا روزها و شب های آینده، فرصت انجام باقی اعمال حج را دارید. مدیر و روحانی محترم کاروان وضعیت را می سنجند و تصمیم می گیرند،

ص: ۹۹

شما هم تابع باشید.

۲. بعد از اعمال منا و طواف زیارت- طواف وداع- می ماند که قبل از سفر به وطن باید انجام گیرد.

ب. نماز طواف

پس از انجام طواف در محوّطه پشت مقام ابراهیم یا هر کجای دیگر مسجدالحرام دو رکعت نماز طواف می خوانیم.

ج. سعی صفا و مروه

پس از نمازِ طواف، مستحب است مقداری از آب زمزم نوشیده و کمی هم به سر و بدن خود بریزید.

طواف وداع سعی ندارد.

ص: ۱۰۰

۱۲. فرم ها و نقشه ها

«فرم ۱»

زائران محترم، این فرم را برای آگاهی خود هنگام ورود به مدینه منوره، تکمیل نموده و در دسترس داشته باشید.

جدول اوقات شرعی به ساعت رسمی عربستان

صبح

اذان اوّل (برای نماز نافله شب)، ساعت: ...

اذان دوم (برای اعلام وقت اذان صبح)، ساعت: ...

اقامه نماز (اقامه نماز جماعت صبح)، ساعت: ...

طلوع آفتاب، ساعت: ...

ظهر

اذان اوّل (برای اعلام وقت ظهر)، ساعت: ...

اقامه نماز (اقامه نمازجماعت ظهر)، ساعت: ...

ص: ۱۰۱

عصر

اذان اوّل (برای اعلام وقت عصر)، ساعت: ...

اقامه نماز (اقامه نمازجماعت عصر)، ساعت: ...

مغرب

اذان اوّل (برای اعلام وقت مغرب)، ساعت: ...

اقامه نماز (اقامه نمازجماعت مغرب)، ساعت: ...

عشا

اذان اوّل (برای اعلام وقت عشا)، ساعت: ...

اقامه نماز (اقامه نمازجماعت عشا)، ساعت: ...

برنامه سالن غذاخوری

صبحانه، از ساعت ... تا ... ناهار، از ساعت ... تا ... شام، از ساعت ... تا ...

* تـذکّر: از آن جا که غـذای تمامی کاروان ها در مدینه و ۶۰ درصـد کاروان های مکه در آشپزخانه مرکزی تهیه و طبخ می شود، لذا وقت صرف غذا را طبق آنچه از طرف مدیریت کاروان اعلام می شود، تنظیم نمایید تا هم خود در رفاه باشید و هم خدمه محترم بتوانند سرویس بهتری ارائه دهند.

ص: ۱۰۲

برنامه فرهنگی کاروان

ساعات جلسات کاروان که شامل تذکّرات لازم، بیان احکام، معارف حج و تاریخ اماکن مقدسه می باشد.

از ساعت ... تا ... عصر

ازساعت ... تا ... شب

برنامه زیارت دوره

این برنامه، شامل بازدید و زیارت از قبرستان احد، مسجد ذوقبلتین، مساجد سبعه و مسجد قباست.

روز: ... ساعت: ...

برنامه بازدید دسته جمعی از مساجد داخل مدینه

شامل مسجد مباهله، مسجد غمامه، مسجد بلال، مسجد اباذر و... می باشد.

ساعت ... تا ... عصر

محلّ اتاق مدیر کاروان در مدینه

هتل: ... طبقه: ... شماره اتاق: ... شماره تلفن: ... ساعات تماس: ...

ص: ۱۰۳

محلّ اتاق روحانی کاروان در مدینه

طبقه: ... شماره اتاق: ... شماره تلفن ساعات تماس: ...

محلّ مدیریت هتل در مدینه

طبقه: ... شماره اتاق: ... شماره تلفن دفتر: ... شماره تلفن لابی هتل: ...

اتاق یا محلّ حضور پزشک کاروان (در مدینه (

هتل: ... طبقه: ... شماره اتاق: ... شماره تلفن: ...

مرکز پزشکی ایران در مدینه

شارع: ... هتل: ... طبقه: ... شماره تلفن: ...

محلّ بعثه مقام معظم رهبری (در مدینه (

نشانی، شارع: ... شماره تلفن: ...

ص: ۱۰۴

محلّ مدیریت اهل سنّت

بعثه مقام معظم رهبری

طبقه: ... شماره اتاق: ... تلفن: ...

مرکز ستاد اجرایی حج منطقه (در مدینه)

نشانی، شارع: ... شماره تلفن: ...

روز آخر در مدینه

زیارت و وداع: ... ساعت: ... خروج از مدینه، روز: ... ساعت: ...

ص: ۱۰۵

«فرم ۲»

زائران محترم! این فرم را برای آگاهی خود هنگام ورود به مکّه مکرّمه تکمیل نموده و در دسترس قرار دهید.

جدول اوقات شرعی به ساعت رسمی عربستان

صبح

اذان اوّل (برای نماز نافله شب)، ساعت: ...

اذان دوم (برای اعلام وقت اذان صبح)، ساعت: ...

اقامه نماز (اقامه نماز جماعت صبح)، ساعت: ...

طلوع آفتاب، ساعت: ...

ظهر

اذان اوّل (برای اعلام وقت ظهر)، ساعت: ...

اقامه نماز (اقامه نمازجماعت ظهر)، ساعت: ...

عصر

اذان اوّل (برای اعلام وقت عصر)، ساعت: ...

اقامه نماز (اقامه نمازجماعت عصر)، ساعت: ...

مغرب

اذان اوّل (برای اعلام وقت مغرب)، ساعت: ...

اقامه نماز (اقامه نمازجماعت مغرب)، ساعت: ...

ص: ۱۰۶

عشا

اذان اوّل (برای اعلام وقت عشا)، ساعت: ...

اقامه نماز (اقامه نمازجماعت عشا)، ساعت: ...

برنامه سالن غذاخوری

صبحانه، از ساعت ... تا ...

ناهار از ساعت ... تا ...

شام، از ساعت ... تا ...

برنامه فرهنگی کاروان

ساعات جلسات کاروان که شامل تـذکّرات لازم، بیان احکام، معارف حـج و تاریخ اماکن مقدسه می باشد. از ساعت ... تا ... عصر از ساعت ... تا ... شب

برنامه بازدید دسـته جمعی از مساجد داخل مکّه، شامل: مسـجد جن، مسـجد الاجابه، مسـجد الرّایه، شعب ابیطالب، محلّ تولّد پیامبر (صلّی الله علیه وآله)، خانه حضرت خدیجه (علیها السلام) و محلّ تولّد حضرت زهرا (علیها السلام) می باشد.

از ساعت ... تا ...

ص: ۱۰۷

محلّ اتاق مدیر کاروان در مکّه

هتل: ... طبقه: ... شماره اتاق: ... تلفن: ساعات تماس: ...

محلّ اتاق روحانی کاروان در مکّه

طبقه: ... شماره اتاق: ... شماره تلفن اتاق: ... ساعات تماس: ...

محلّ مدیریت هتل در مکّه

طبقه: ... شماره اتاق: ... شماره تلفن دفتر: ... شماره تلفن لابی هتل: ...

اتاق یا محلّ حضور پزشک کاروان (درمکّه (

هتل: ... طبقه: ... شماری اتاق: ...

تلفن: ...

مرکز پزشکی ایران در مکّه

شارع: ... هتل: ... طبقه: ...

تلفن: ...

ص: ۱۰۸

محلّ بعثه مقام معظم رهبری (در مکّه)

شارع: ...

تلفن: ...

مدیریت اهل سنّت بعثه مقام معظم رهبری (مکّه)

طبقه: ... شماره اتاق: ...

تلفن: ...

مرکز ستاد اجرایی حج منطقه (در مکّه)

شارع: ...

تلفن: ...

روز آخر در مکّه

طواف و وداع دسته جمعی در مسجدالحرام یا هتل روز: ... ساعت: ... خروج از مکّه، روز: ... ساعت: ...

ص: ۱۰۹

۱۳. بعد از سفر

دستاورد این سفر معنوی آن قدر عظیم است که گفتار گویندگان و آثار نویسندگان، عاجز از بیان واقعیت آن است. آنچه می توان گفت این است که حالات و خاطرات این سفر دریافتنی است، نه گفتنی.

اینک شما زائر محترمی که پس از تحمل مشقت های فراوان، این سفر عبادی را به پایان رسانیده اید، لازم است برکات این سفر را از دست ندهید.

در این زمینه مواردی را در حد تذکر اشاره می کنیم امید است در این باره، از محضر روحانیون محترم کاروان و گویندگان مذهبی استفاده نمایید:

۱. سعی نمایید در جلساتی که دوستان و اقوام به دیدار شما می آیند، از کارهای خوب و برکات و جاذبه های سفر معنوی حج تعریف کنید و از بیان مسائلی که موجب ریا و

ص: ۱۱۰

خودنمائی می گردد اجتناب نمایید.

یقیناً در این سفر، دوستانی مخلص که شرایط برادری دینی را دارند پیدا خواهید کرد تلاش کنید این دوستی ها را پایدار کنید.

شما که در مسجدالحرام به دورخانه حضرت حق طواف کردید باید از این پس، محور زندگی و عمل شما حق و حقیقت باشد. و دیگر به گرد باطل نگردید.

یقیقاً در مکان ها و زمان های مختلف با خدای بزرگ خلوت کرده اید و پیمان هایی با خدا بسته اید. آنچه مهم است وفاداری به قول و قرارهایی است که با خدا نموده اید. در این صورت خداوند نیز به عهد خود وفا خواهد کرد.

اکنون که لذت معنوی این سفر را احساس کردید، پس دیگران را که استطاعت رفتن به این سفر را دارند تشویق کنید.

حال که لقب حاجی را پیدا نمودید موقعیت دیگری غیر از سال های سابق دارید، پس مواظب اعمال و رفتار و گفتار خود بوده و به گونه ای باشید که اسلام از شما خواسته است.

از برکات دنیایی این سفر انشاءالله دوری از فقر و تنگ دستی است، به شرط آن که شما نیز واسطه فیض خدا به بندگان فقیر و بی بضاعت باشید. بیایید از تشریفات سنگین

ص: ۱۱۱

در زندگی خود بکاهید و به مستمندان رسیدگی کنید و ثابت کنید زائر خانه خدا و در پی رضای صاحب خانه هستید.

ایتام و افراد ضعیف را در فامیل و همسایگان و دوستانی که نیاز به کمک های شما دارند فراموش نکنید، توجه به آنها برکات بیشتر خداوند را موجب می شود و گرفتاری و شرور دنیایی را از شما دور می کند.

مهم خاطرات جالبی است که از صفا و معنویت بندگان شایسته خدا با رنگ ها و ملّیت های مختلف دیده اید؛ آنها را برای دوستان تعریف کنید و با بیان مناسک و فلسفه اعمال و حکایات و احیاناً کراماتی که شنیده یا دیده اید مجالس را معطر نمایید.

ص: ۱۱۲

اسرار حجّ

عالم بزرگوار سیّد عبدالله از نوادگان مرحوم محدّث جزائری در کتاب شرح نخبه می نویسد:

در منابع متعدّد، که مورد تأیید من است، به خط بعضی از بزرگان در حدیث مرسل چنین نقل شده است که: شبلی پس از حجّ با امام زین العابدین (علیه السلام) دیدار کرد، حضرت به او فرمود:

) آقای شبلی!) آیا حج گزاردی؟ گفت: آری فرزند پیامبر خدا، فرمود: آیا به میقات فرود آمدی و لباس های دوخته خویش را از تن بدر کردیوغسل نمودی؟ شبلی پاسخ گفت: آری.

امام (علیه السلام): آنگاه که به میقات درآمدی نیت کردی که لباس معصیت و نافرمانی را از تن درآورده، و جامه طاعت و فرمانبری خداوند را بجای آن پوشیده ای؟ شبلی: نه.

امام (علیه السلام): هنگامی که لباس های دوخته را درآوردی، آیا

ص: ۱۱۳

نیت کردی که خود را از ریا و دورویی و ورود در شبهه ها برهنه و دور سازی؟ شبلی: نه.

امام (علیه السلام): به هنگام غسل کردن، نیّت کردی که خود را از اشتباهات و گناهان شستشو دهی؟ شبلی: نه.

امام (علیه السلام): [پس تو در حقیقت] نه به میقات درآمده ای، و نه لباس های دوخته را از تن کنده ای و نه غسل کرده ای..!

سپس از او می پرسند: آیا خود را تمیز کردی و احرام پوشیدی و پیمان حج بستی؟ شبلی: آری.

امام (علیه السلام): آیا این نیت را داشتی که خود را با نور توبه خالص پاکیزه می سازی؟ شبلی: نه.

امام (علیه السلام): به هنگام محرم شدن، نیت آن کردی که هر چه را خداوند بر تو روا نداشته، بر خود حرام بداری؟ شبلی: نه.

امام (علیه السلام): به هنگام بستن پیمان حج، آیا قصد آن کردی که هر پیمان غیر الهی را گشوده ای (رها کرده ای (؟ شبلی: نه.

امام (علیه السلام): نه احرام بسته ای، نه پاکیزه شده ای و نه نیت حج کرده ای! آنگاه چنین پرسید: آیا به میقات داخل شدی و دو رکعت نماز احرام بجای آوردی و لبیک گفتی؟ شبلی: آری.

امام (علیه السلام): به هنگام خواندن دو رکعت نماز (طواف)، نیت آن داشتی که به بهترین کارها و بزرگترین نیکی های بندگان (که همان نماز است)، خود را به خدا نزدیک می کنی؟

ص: ۱۱۴

شبلی: نه.

امام (علیه السلام): آنگاه که لبیک گفتی، نیّت آن کردی که به هر چه فرمانبرداری محض خداوند است سخن می گویی و از هر نافرمانی و معصیتی سکوت می کنی؟ شبلی: نه.

امام (علیه السلام): نه در میقات داخل شده ای، نه نماز گزارده ای و نه لبیک گفته ای!

و باز پرسید: آیا به حرم داخل شدی و کعبه را دیدی و نماز خواندی؟

شبلی: آری.

امام (علیه السلام): به هنگام ورود به حرم نیت آن کردی که هر غیبت و بد گویی مسلمانی از جامعه اسلامی را بر خود حرام می کنی؟ شبلی: نه.

امام (علیه السلام): به هنگام رسیدن به مکه، نیت کردی که فقط خدا را می خواهی [و می جویی]؟ شبلی: نه.

امام (علیه السلام): پس نه به حرم وارد شده ای و نه کعبه را دیده ای و نه نماز گزارده ای! و ادامه داد: گرداگرد خانه خدا طواف کردی؟ وارکان خانه را لمس نمودی؟ وسعی انجام دادی؟ شبلی: آری.

امام (علیه السلام): به هنگام سعی، نیّت آن داشتی که (از شرّ شیطان ونفس) به خدا پناه می بری و او که آگاه به پنهان هاست،

ص: ۱۱۵

نسبت به این مسأله داناست؟ شبلی: نه.

امام (علیه السلام): پس نه طواف خانه کرده ای، نه ارکان را لمس نموده ای و نه سعی نموده ای!

سپس فرمود: آیا با حجرالاسود دست دادی، کنار مقام ابراهیم ایستادی، و دو رکعت نماز خواندی؟ شبلی: نه.

در این هنگام امام فریادی برآورد چونانکه گویی نزدیک است از دنیا برود، سپس فرمود: آه، آه... آنگاه فرمود: کسی که با حجرالاسود دست داده، مصافحه کند، در حقیقت با خداوند متعال دست داده است، پس ای نادار ناتوان بنگر و بیاندیش، و پاداش آنچه راحرمت قائل شده و بزرگ داشته ای، ضایع مگردان و همچون معصیت کاران، دستی که به خدادادی (و پیمانی را که با خدا بستی) نگسل و نشکن.

سپس فرمود: آنگاه که نزد مقام ابراهیم قرار گرفتی آیا نیّت کردی که مصمّم بر انجام همه دستورهای الهی و فرمان برداری از آن و مخالف با هر معصیت و نا فرمانی خدا باشی؟ گفت: نه.

امام فرمود: آنگاه که دو رکعت نماز طواف را به جای آوردی آیا نیّت کردی که با ابراهیم (علیه السلام) نمازگزاردی و با نمازت بینی شیطان را به خاک مالیدی؟ گفت: نه.

امام فرمود: پس در حقیقت، نه با حجرالاسود دست

ص: ۱۱۶

داده و مصافحه کرده ای، و نه در مقام ابراهیم توقّف کرده و ایستاده ای، و نه دو رکعت نماز آنجا خوانده ای!

سپس فرمود: آیا بر سر چاه زمزم رفتی و از آب آن نوشیدی؟ گفت: آری.

امام فرمود: آیا نیّت کردی که بر فرمانبرداری خداوند اشراف یافته، و از گناه و معصیت چشم پوشیده و روی گردانده ای؟ شبلی گفت: نه. امام فرمود: پس در حقیقت بر چاه زمزم اشراف نیافته ای و از آب آن ننوشیده ای!

امام سپس فرمود: آیا سعی صفا و مروه را انجام دادی؟ و پیاده بین آن دو کوه رفت و آمد داشتی؟ گفت: آری.

امام فرمود: آیا نیّت کردی که میان خوف و رجاء و ترس و امید در حرکتی؟ گفت: نه.

امام فرمود پس سعی صفا و مروه انجام نداده ای و میان آن دو کوه تردّد نکرده و راه نرفته ای!!

سپس فرمود: آیا سوی منا رفتی؟ گفت: آری.

امام فرمود: آیا نیّت کردی که مردم را از زبان و قلب و دست خود ایمن سازی؟ گفت: نه. امام فرمود: پس به منا نرفته ای! سپس پرسید: آیا در عرفات وقوف کردی؟ و بالای جبل الرحمه رفتی و وادیِ نَمِره را شناختی و کنار جَمَره ها، خدای سبحان را خواندی؟ گفت: آری.

ص: ۱۱۷

امام فرمود: آیا با وقوف در عرفات آگاهی خداوند را بر شناخت ها و دانش ها دریافتی؟ و دانستی که خداوند نامه عمل تو را می گیرد و از درون و فکر و قلب تو آگاهی دارد؟ گفت: نه.

امام فرمود: آیا در بالا رفتن از جبل الرّحمه نیّت آن را داشتی که خداوند به هر زن و مرد با ایمان رحمت آورد، و هر مرد و زن مسلمان را سرپرستی می کند؟ گفت: نه.

امام فرمود: آیا در وادیِ نَمِره نیّت آن را داشتی که فرمان ندهی تا خود فرمان بری و نهی نکنی تا زمانی که خود نهی پذیر باشی؟ گفت: نه.

آیا هنگامی که نزد نشانه و دو نَمِره وقوف کردی، نیّت کردی که آنها بر عبادات و طاعات تو گواه باشند و همراه با نگهبانان خداوند و به امر او از تو حفاظت کنند؟ گفت: نه، حضرت فرمود: پس تو در عرفات وقوف نکرده ای! واز جبل الرحمه بالا نرفته ای! ونَمِره را نشناخته ای! و دعا نکرده ای و نزد دو نمره وقوف نکرده ای!

آنگاه پرسید: آیا از میانِ دو نشانه عبور کردی و پیش از گذشتنِ از آنجا، دو رکعت نماز گزاردی؟ و پیاده به مزدلفه رفتی و از آنجا سنگریزه جمع کردی؟ و از مشعر الحرام گذشتی؟ گفت: آری.

ص: ۱۱۸

امام فرمود: وقتی دو رکعت نماز خواندی، نیّت کردی که آن نماز، نماز شکرِ در شب دهم است، که هر سختی را دور و کارها را آسان می کند؟ گفت: نه.

امام فرمود: هنگامی که از میان دو نشانه عبور کردی و به چپ و راست منحرف نشدی، آیا نیّت کردی که از دین حق به چپ و راست منحرف نشوی، نه با قلبت، نه با زبانت و نه با اعضای بدنت؟ گفت: نه.

امام فرمود: هنگامی که به مزدلفه رفتی و از آنجا سنگریزه جمع کردی، آیا نیّت کردی که هر معصیت و جهل را از خود برداری و هر علم و عمل صالحی را در خود پایدار سازی؟ گفت: نه.

امام فرمود: وقتی که بر مشعر الحرام گذر کردی، آیا نیّت کردی که دلت را به بینش اهل تقوی و خوف از خدا بیارایی؟ گفت: نه.

امام فرمود: پس نه از دو کوه عبور کرده ای، نه دو رکعت نماز خوانده ای، نه به مزدلفه رفته ای، نه از آنجا سنگریزه برداشته ای و نه از مشعر الحرام عبور کرده ای! و همچنین پرسید: آیا به منا رسیدی و آیا جمره را رمی کردی؟ و سرت را تراشیدی؟ و قربانی ات را سر بریدی؟ و در مسجد خیف نماز گزاردی؟ و به مکّه بازگشته «طواف افاضه» را انجام

ص: ۱۱۹

دادی؟ گفت: آری.

امام فرمود: وقتی به منا رسیدی و رمی جمرات کردی، آیا احساس کردی که به خواسته ات رسیده ای و خداوند همه حاجت هایت را برآورده است؟ گفت: نه.

امام فرمود: وقتی سنگریزه به جمرات زدی، آیا نیّت کردی که دشمنت ابلیس را رمی کرده ای؟ و با تمامی حج گرانبهایت، او را به خشم آورده ای؟ گفت: نه.

امام فرمود: وقتی سرت را تراشیدی، آیا نیّت کردی که از آلودگی ها و از گناهان بنی آدم پاک شده ای و از گناهانت بیرون آمدی همچون روزی که از مادر زاده شدی؟ گفت: نه.

امام فرمود: وقتی در مسجد خیف نماز خواندی، نیّت کردی که جز از خدای متعال و گناهت نترسی و جز به رحمت خدا امیدوار نباشی؟ گفت: نه.

امام فرمود: آنگاه که قربانی ات را سربریدی، آیا نیّت کردی که با تمسک به حقیقتِ ورع و پرهیزکاری گلوی طمع را ببری و از ابراهیم (علیه السلام)، که فرزندش و میوه دلش و گُل قلبش را به قربانگاه آورد و آن را سنّتی برای آیندگان و وسیله ای برای تقرّب به خداوند برای نسل های بعد قرار داد، پیروی کنی؟ گفت: نه.

ص: ۱۲۰

امام فرمود: چون به مکّه بازگشتی و «طواف افاضه» کردی، آیا نیّت کردی که از رحمت خدا کوچ کرده به طاعت او بازگردی و به دوستی او چنگ زده و واجبات الهی را ادا کرده ای و به خدا نزدیک شده ای؟ گفت: نه.

امام فرمود: پس نه به منا رسیده ای، نه سنگریزه پرتاب کرده ای، نه سرت را تراشیده ای، نه اعمال حجّ خود را انجام داده ای، نه در مسجد خیف نماز خوانده ای، نه «طوافِ کوچ» به جاآورده ای و نه به قرب خدا رسیده ای!

برگرد! زیرا تو حجّ بجا نیاورده ای!

سپس شبلی سخت به گریه افتاد و از اینکه نتوانسته حجّ را آن گونه که هست بشناسد و مناسک حج را عارفانه انجام دهد از شدّت ناراحتی به خود پیچید و از آن پس به دنبال فراگیری اسرار و معارف حج بود تا بتواند حج سال بعد را از روی شناخت و یقین به جای آورد.

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir
ایمیل: Info@ghbook.ir
تلفن دفتر مرکزی: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹
دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱
بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹
امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹